

Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia

SA Lõuna-Eesti Turism institutsionaalse koostöömudeli väljatöötamine

Aruanne

Tartu 2007

Sisukord

1.	Sissejuhatus.....	3
2.	SA Lõuna-Eesti Turism tegutsemise õiguslik raamistik	4
	Sihtasutuste seadus.....	4
	Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus.....	5
	Turismiseadus.....	7
	SA Lõuna-Eesti Turism seaduste kontekstis.....	9
3.	Lõuna-Eesti turismi arendamise strateegiline raamistik	11
	Riiklikud arengudokumendid	11
	Arengukavad Lõuna-Eesti regiooni kohta	20
	Maakondlikud arengukavad.....	23
	Linnade ja valdade arengudokumendid.....	25
	Lõuna-Eesti turismi areng ja SA Lõuna-Eesti Turism tegevus strateegilise arendamise kontekstis.....	27
4.	SA Lõuna-Eesti Turism koostöö- ja konkurentsituatsioon ..	29
	Ülesanded ja tegevus.....	30
	Esindatud huvid.....	42
	Rahastamine.....	44
	Töötajad.....	52
	Tegevuse kasusaajad	53
5.	SA Lõuna-Eesti Turism koostööstsenariumid	55
	Inertssti senarium.....	55
	Riikliku arendus- ja rakendusametuse arengustsenarium	60
	Munitsipaalhuvide senarium.....	64
	Oikumeeniline senarium.....	66
	Likvideerimise senarium.....	68
6.	SA Lõuna-Eesti Turism institutsionaalne koostöömudel	71
7.	Kasutatud arengudokumendid, arutelud ja intervjuud.....	73

1. Sissejuhatus

Käesolev töö on osa projektist "Lõuna-Eesti turismi institutsionaalse koostöömudeli väljatöötamine ja SA Lõuna-Eesti Turism haldussuutlikkuse suurendamine". Projekti pealkirjas viidatud töö keskse eesmärgi saavutamiseks viiakse läbi sihtasutuse tegutsemise õigusliku ja strateegilise ruumi analüüs ning avaliku sektori koostööpartnerite funktsioonide kaardistamine. Samuti käsitletakse olemasolevate ja potentsiaalsete koostööpartnerite tulevikukavasid ning koostöövõrgustiku olukorda regioonis.

Koostöömudeli väljatöötamisel kasutatakse stsenaariumimeetodit. Koostatakse 5 alternatiivset stsenaariumit ning kirjeldatakse neid viiel dimensioonil – sihtasutuse ülesanded ja tegevused, sihtasutuses esindatud huvid, sihtasutuse rahastamine, sihtasutuse töötajad, sihtasutuse tegevusest kasu saajad. Stsenaariume hinnatakse lähtuvalt vastavat arengut võimaldavate tingimuste ja takistuste olemasolule ning kirjeldatud arengute mõju iseloomust regiooni turismisektorile.

Töö jaguneb viite sisuosasse:

- ülevaade asjakohastest seadustest
- ülevaade Lõuna-Eesti turismi arendamist suunavatest strateegiatest ja arengukavadest,
- SA Lõuna-Eesti Turism konkurentsisisituatsiooni ja koostöövõimalusi iseloomustavate andmete võrdlusülevaade,
- stsenaariumite analüüs,
- koostöömudeli kirjeldus.

Töö teostasid ja teksti panid kokku Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia konsultant Rivo Noorkõiv ja analüütik Veiko Sepp. Töö viidi läbi SA Lõuna-Eesti Turism tellimisel ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi rahastamisel. Koostajad tänavad kõiki töö valmimisele kaasa aidanud. Meie eriline tänu Marika Kooli'le abivalmiduse ja konstruktiivse koostöö eest. Samuti suur aitäh kõigile neile, kes olid töö koostamisel nõus jagama intervjuude ja arutelude käigus omi mõtteid.

2. SA Lõuna-Eesti Turism tegutsemise õiguslik raamistik

Seadustest määravad SA Lõuna-Eesti Turism tegevust kõige otsesemalt kolm seadust: sihtasutuste seadus, riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus ning turismiseadus.

Sihtasutuste seadus

Vastavalt seadusele asutatakse sihtasutus "ühe või mitme asutaja poolt määramata ajaks, seatud eesmärgi saavutamiseni või tähtajaliselt". Seaduses tehakse vahet sihtasutuse asutajate ja teiste sihtasutuse tegevusest huvitatud ning selle töösse panustavate isikute vahel – "isik, kes annab vara sihtasutusele üle pärast selle asutamist, ei omanda sellega asutaja õiguslikku seisundit".

Asutamisel kinnitatakse sihtasutuse põhikiri, milles muuhulgas määratakse

- sihtasutuse eesmärk;
- soodustatud isikute ring, välja arvatud siis, kui soodustatud on kõik isikud, kellel on õigus saada väljamakseid, lähtudes sihtasutuse eesmärgist;
- sihtasutuse tähtaeg, kui see asutatakse tähtajaliselt;
- põhikirja muutmise kord;
- kas ja millistel tingimustel on asutajal õigus sihtasutust lõpetada.

Kui põhikirjas ei ole ette nähtud sihtasutuse tähtaega, loetakse, et see on asutatud määramata tähtajaks.

Sihtasutuse vahendite kasutamine on seotud asutamisel koostatud põhikirjaga – "sihtasutus võib kasutada oma tulusid üksnes põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks". Pärast sihtasutuse registrisse kandmist võib asutaja sihtasutuse põhikirja muuta üksnes muutunud asjaolude arvessevõtmiseks kuid seejuures järgides sihtasutuse eesmärki. Kui sihtasutusel on mitu asutajat, võivad põhikirja muuta kõik asutajad ühiselt.

Sihtasutuse organid on juhatus ja nõukogu. Nõukogu kavandab sihtasutuse tegevust ning korraldab sihtasutuse juhtimist ja teostab järelevalvet sihtasutuse tegevuse üle. Nõukogu liige ei pea olema asutaja või selle esindaja. Juhul kui nõukogu liikmel on otsustatava küsimuse osas mingeid muid huve või ta esindab neid, siis ei tohi ta vastava küsimuse otsustamisel osaleda.

Nõukogu võib sihtasutuse põhikirja muuta üksnes siis, kui:

- kõik asutajad on välja langenud või
- asutajad ei jõua põhikirja muutmises kokkuleppele või
- see õigus on nõukogule põhikirjaga antud.

Sihtasutuse võib lõpetada:

- nõukogu otsusega - nõukogu võib otsustada sihtasutuse lõpetamise ainult põhikirjas ettenähtud juhtudel. Otsus on vastu võetud, kui selle poolt on hääletanud kõik nõukogu liikmed.
- asutajate otsusega, kui see asutajate õigus on ette nähtud põhikirjas;
- kui sihtasutuse eesmärk on saavutatud;
- tähtaja möödumise tõttu, kui sihtasutus oli tähtajaline;
- sihtasutuse pankroti väljakuulutamise või pankrotimenetluse raugemisega enne pankroti väljakuulutamist - juhatus peab esitama pankrotiavalduse, kui selgub, et sihtasutusel on vähem vara, kui võetud kohustusi.
- muul seaduses või põhikirjaga ettenähtud alusel.

Sihtasutus tuleb lõpetada sundlõpetamise vormis kohtumäärusega siseministri või muu huvitatud isiku nõudel, kui:

- sihtasutuse eesmärk või tegevus on vastuolus seaduse, põhiseadusliku korra või heade kommetega;
- sihtasutuse tegevus ei vasta tema põhikirjalistele eesmärkidele;
- sihtasutuse vara on eesmärgi saavutamiseks ilmselt ebapiisav ja piisava vara omandamine lähitulevikus on ebatõenäoline;
- kui nõukogu ei tee põhikirjas ettenähtud juhul lõpetamisotsust või juhatus ei esita seaduses ettenähtud lõpetamise avaldust.

Sihtasutus võib põhikirjas ettenähtud juhtudel ning teatud tingimuste olemasolul ka ühineda või jaguneda.

Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus

Riigi poolt asutatud sihtasutuse toimimisele kehtivad riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduses sisalduvad sätted. Vastavalt seadusele määrab "sihtasutuse asutamisel ministeeriumi, maavalitsuse või Riigikantselei kaudu määrab Vabariigi Valitsus sihtasutuse asutajaõiguste teostajaks ministeeriumi, maavalitsuse või Riigikantselei". Seejuures on

sihtasutuse "asutajaõigusi teostavat ministeeriumi juhtival ministril, maavalitsust juhtival maavanemal, riigisekretäril või põhiseaduslikul institutsioonil või selle juhil kõik seadusest tulenevad sihtasutuse asutaja õigused ja kohustused".

Seadus sätestab ka Vabariigi Valitsuse kõrgema pädevuse sihtasutuse tegevuse üldisemas korralduses. Nii võib "üksnes Vabariigi Valitsuse vastava volituse alusel ...asutajaõigusi teostav isik seaduses sätestatud korras oma pädevuse piires otsustada:

- 1) riigi osalusega sihtasutuse asutamise;
- 2) riigi asutatud sihtasutuse jagunemise, lõpetamise või teise sihtasutusega ühinemise;
- 3) riigi sihtasutuse poolt äriühingus osaluse omandamise või võõrandamise või teise sihtasutuse asutamises osalemise.

Seejuures võib ja peab riigi poolt asutajaõigusi teostav isik teha vastavaid ettepanekuid, millest Vabariigi Valitsus oma otsuse tegemisel lähtub.

Täiendavateks lisaerisusteks riigi osalusel asutatud sihtasutuse tegevuses on:

- Riigi osalusel asutatud sihtasutus võib olla äriühingu osanik, asutada teisi sihtasutusi, ühineda teise sihtasutusega või jaguneda üksnes kõigi asutajate eelneva otsuse alusel.
- Riigi osalusel asutatud sihtasutus lõpetatakse riigi taotlusel.
- Riigi osalusel asutatud sihtasutust ei või lõpetada ilma riigi nõusolekuta.

Riigi esindajateks sihtasutuse nõukogus võivad olla riigiametnikud ja teised asjatundjad, kellel on oma ülesannete täitmiseks vajalikud teadmised ja kogemused. Seejuures on nad "kohustatud tegutsema nendelt oodatava hoolsusega ning vastavalt nende ametikohale esitatavatele nõuetele, lähtudes eraõigusliku juriidilise isiku eesmärkidest ja huvidest ning vajadusest tagada riigi kui asutaja huvide tõhus kaitse". Sihtasutuse nõukogu koosseisu võib mõjutada ka seaduse paragrahv 19 lõikes 4 toodud piirangud riigi esindaja kohta. Riigi esindaja ei või olla isik:

- 1) kelle süüline tegevus või tegevusetus on kaasa toonud isiku pankroti;
- 2) kelle süüline tegevus või tegevusetus on kaasa toonud juriidilisele isikule antud tegevusloa kehtetuks tunnistamise;
- 3) kellel on ärikeeld;
- 4) kelle süüline tegevus või tegevusetus on tekitanud kahju juriidilisele isikule;

- 5) keda on majandusalase, ametialase või varavastase kuriteo eest karistatud.

Loetletud piirangud kehtivad - välja arvatud viienda punkti osas - viis aastat pärast nimetatud punktides sätestatud asjaolude aset leidmist või ärikeelu lõppemisest.

Seaduses on toodud ka riigi asutatud sihtasutuse juhtimise erisused, milleks on:

- 1) nõukogu liikmete arvu määramisel tuleb lähtuda sihtasutuse eesmärkidest, varade mahust ja majanduslikust olukorrast ning vajadusest tagada nõukogu ülesannete efektiivne täitmine sihtasutuse tegevuse kavandamisel, korraldamisel ja juhatuse tegevuse üle järelevalve teostamisel;
- 2) nõukogu liikmed määravad ainult asutajad, kui seaduses pole sätestatud teisiti. Kuni poolte riigi esindajate puhul võib lähtuda sihtasutuse põhikirjas kindlaksmääratud isikute ettepaneku(te)st;
- 3) nõukogu kinnitab sihtasutusele hiljemalt majandusaasta alguseks aastased tegevuseesmärgid;
- 4) nõukogu koosolekud toimuvad vähemalt neli korda aastas.

Turismiseadus

Turismiseaduses on sihtasutuse tegevuse analüüsi seisukohast olulised turismiteenuse ja turismiinfo määratlus ning turismiinfot edastavate asutuste kirjeldused.

Seadus määratleb turismiteenusena:

- 1) reisieetevõtja poolt reisieenuse osutamine;
- 2) majutus- ja toitlustusteenuse osutamine;
- 3) majutusteenuse osutamine;
- 4) konverentsiteenuse osutamine;
- 5) majutus- ja taastusraviteenuse osutamine;
- 6) giiditeenuse, giid-tõlgiteenuse ja reisisaatjateenuse osutamine.

Turismiteenust võivad pakkuda ja osutada ettevõtja, asutus, sihtasutus ja mittetulundusühing.

Turismiinfo on seaduses määratletud kui "kogutud ja korrastatud informatsioon turismiteenuse ja selle osutamise ning huviväärsuste kohta".

Seaduses tehakse vahet kahe turismiinfo edastava asutuse vahel - turismiinfopunkti (TIP) ja turismiinfokeskuse (TIK) vahel. Esimene neist on linna ja valla ning teine maakondlikus mastaabis ettevõtmine:

Turismiinfopunkt kogub ja korrastab erapooletut ja pädevat informatsiooni turismiteenuse ja selle osutamise ning huviväärsuste kohta enda asukoha järgse kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil.

Turismiinfokeskus kogub ja korrastab erapooletut ja pädevat informatsiooni turismiteenuse ja selle osutamise ning huviväärsuste kohta enda asukoha järgse maakonna haldusterritooriumil ja edastab selle turismiinfost huvitatud isikutele ja teistele turismiinfokeskustele ning Vabariigi Valitsuse määratud isikule.

Seadus sätestab täpsemalt turismiinfokeskuste olemuse ja ülesanded, samuti seosed riigiga. Lähtudes seadusest on Vabariigi Valitsus määranud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus isikuks, kellele turismiinfokeskus edastab enda poolt kogutud ja korrastatud erapooletut ja pädevat informatsiooni turismiteenuse ja selle osutamise ning huviväärsuste kohta enda asukoha järgse maakonna haldusterritooriumil.

Seaduse alusel on majandus- ja kommunikatsiooniminister kehtestanud turismiinfokeskusele esitatavad kohustuslikud nõuded, et tagada turismiinfokeskuse poolt edastatava turismiinfo usaldusväärsus ja kättesaadavus. Nõuded on koondatud määruse peatükkidesse 3 ja 4.

3. peatükk NÕUDED TURISMIINFOLE JA SELLE EDASTAMISELE

§ 24. Turismiinfo peab olema erapooletu ega tohi olla eksitav.

§ 25. Turismiinfokeskus vastutab enda poolt kogutud ja korrastatud turismiinfo õigsuse eest.

§ 26. Turismiinfot väljastatakse turismiinfokeskuses ja Vabariigi Valitsuse määratud isiku Interneti-lehel.

§ 27. Vabariigi Valitsuse poolt määratud isik vastutab enda poolt Interneti-lehel avaldatud turismiinfo õigsuse eest.

§ 28. Turismiinfokeskus väljastab turismiinfot sõltumata päringu saabumise viisist.

§ 29. Vabariigi Valitsuse poolt määratud isiku Interneti-lehel avaldatakse korrastatud turismiinfot Eesti kohta tervikuna.

4. peatükk NÕUDED TURISMIINFOKESKUSELE

§ 30. Turismiinfokeskus peab:

1) omama ja edastama turismiinfot;

2) koostama enda poolt kogutud ja korrastatud turismiinfo baasil infomaterjale;

3) omama püsivat Interneti- ja telefoniühendust.

§ 31. Turismiinfokeskus peab asuma külastatavas ja võimalusel mootorsõidukiga ligipääsetavas kohas ning paiknema hoone esimesel korrusel.

§ 32. Turismiinfokeskuse teenindusruum peab olema sissepääsuga tänavalt või koridorist ja minimaalse pindalaga 12 m².

§ 33. Turismiinfokeskuse teenindusruumis peavad nähtaval kohal paiknema turismiinfokeskuse asukoha järgse maakonna kaart ja Eesti kaart.

§ 34. Turismiinfokeskus peab olema avatud 15. maist kuni 15. septembrini iga päev vähemalt neli tundi päevas, 16. septembrist kuni 14. maini kohandatult külastajate nõudlusele.

§ 35. Turismiinfokeskuse personali koosseisus peab olema vähemalt üks põhitöökohaga töötaja, kes vastutab turismiinfokeskuse nõuetekohase töökorralduse eest.

§ 36. Turismiinfokeskuse töötajad on kohustatud kandma nimesilti.

§ 37. Turismiinfokeskuse töötajad peavad valdama lisaks eesti keelele suhtlemistasandil vähemalt kahte võõrkeelt.

§ 38. Turismiinfokeskusel on õigus osutada tasu eest vaid järgmisi teenuseid:

- 1) majutuse broneerimine samaks või järgmiseks ööpäevaks;
- 2) huviväärsustega tutvumise vahendamine;
- 3) huviväärsustega tutvumiseks vajalike vahendite laenutamine;
- 4) Eesti-sisese sõitjateveo teenuse vahendamine;
- 5) suveniiride ja fototarvete müük;
- 6) turismiteenuseid ja huviväärsusi tutvustavate trükiste müük;
- 7) posti- ja sideteenuste müük.

Lisaks on EASi poolt kehtestatud turismiinfokeskuste standard, mille eesmärk on kindlustada ühtlane ja kvaliteetne turismiinfo edastamine ja esitus ning teeninduse tase TIKides.

SA Lõuna-Eesti Turism seaduste kontekstis

SA Lõuna-Eesti Turism on riigi poolt asutatud sihtasutus ning tema puhul kehtivad riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduses toodud sätted. Sihtasutuse asutajaõigusi teostavaks isikuks on Valga Maavanem.

Sihtasutuse põhikirjas ei ole ette nähtud sihtasutuse tähtaega. Seega on see on asutatud määramata tähtajaks.

Sihtasutus ei tegele seaduse mõistes turismiteenuste osutamisega ning õigusaktidega ei ole määratletud sihtasutuse kohta turismiinfo levitajana.

3. Lõuna-Eesti turismi arendamise strateegiline raamistik

Lõuna-Eesti turismi arengut ja sihtasutuse tegevust selles vallas kujundab üldine ja turismi valdkonna arenduspoliitika, mis omab nii üleriigilist, regionaalset, maakondlikku kui ka kohalikku mõõdet.

Riiklikud arengudokumendid

Olulisim riiklik turismi arengut suunavaks dokumendiks on **Riiklik turismistrateegia**. Strateegia hindab Eesti turismisektori peamisteks tugevusteks riigi kultuuri- ja looduspärandit. Eesti peamiste turismiressursside hulgas nimetatakse muuhulgas järgmist:

- kultuuripärand (keskaegsed linnakeskused, kindlused, mõisahooned, rahvuslik käsitöö, pärimusmuusikafestivalid, tavad jne);
- looduskeskkond (maastikud, veekogud, märgalad, kaitsealad, pargid);
- Lõuna-Eesti (kuppelmaastik, järved, kultuurisündmused, rahvuspargid, talisport, setude ja vanausuliste etniline piirkond, Tartu).

Turismisektori kitsaskohtadeks hinnatakse:

- Eesti vähene tuntus reisisihtkohana;
- ühekülgsed turismitooted;
- sesoonsus;
- turistide kontsentreerumine suuremate keskuste nagu Tallinn ja Pärnu ümber;
- turismiteenuste ebaühtlane kvaliteet;
- ebapiisavad transpordivõimalused individuaalturistidele;
- vähene koostöö avaliku, era- ja kolmanda sektori vahel.

Väliste ohtude seas turismisektorile loetletakse:

- süvenev kvalifitseeritud ja motiveeritud tööjõu nappus;
- avalikkuse vähene turismiteadlikkus;
- ebapiisav koostöö turismiga seotud erinevate osapoolte vahel.

Strateegia visioon ütleb, et aastaks 2013 on Eesti atraktiivne reisisiht, mis oma põhjamaise looduse, unikaalse kultuuripärandi ja kvaliteetsete turismitoodetega tekitab soovi külastada Eestit, viibida siin kauem ning pöörduda tagasi tulevikus. Peamise eesmärgi saavutamiseks kavandatakse viia ellu tegevusi kolme alaeesmärgi lõikes:

- Eesti on rahvusvahelistel sihtturgudel tuntud ja kodumaal hinnatud reisisiht
- Eesti turismitooted ja -teenused on kvaliteetsed, mitmekesised ning kooskõlas säästva arengu põhimõtetega
- Turismiinfo on ajakohane ja kergesti kättesaadav kõigile

Eesmäärke peavad toetavama horisontaalsed tegevussuunad, mis on eesmärgistatud järgnevalt:

- Toimiv ja järjepidev koostöö erinevate osapoolte vahel
- Regulaarselt läbiviidavad turismiuuringud ja andmete analüüs toetavad sektori arengut

Kavandatud meetmete mõju turismi arengule Lõuna-Eestis ja SA Lõuna-Eesti Turism tegevusele on erinev.

“Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamine” puhul nähakse Eesti kui reisisihi tutvustamisel kandvat rolli EASil, toetavat aga riigi välisesindustel ja Välisministeeriumil. Sisu osas soovitatakse turismiturunduses keskenduda turismitoodete neile aspektidele, mis on turistidele kõige atraktiivsemad ning mis on samas ka kõige kergemini kättesaadavad, milleks hinnatakse:

- Tallinn kui Eesti pealinn – rahvusvaheline transpordiühendus on mugavaim ja turismiteenused on kõige kõrgemalt arenenud. Seetõttu on Tallinn turundussõnumis tähtsal kohal. Vähemtuntud atraktsioonide, sealhulgas kultuuri- ja arhitektuuriväärtused, loodus ja rannapiirkonnad, tutvustamine korduvkülastajatele;
- erihuvidel põhinevate reiside nagu konverentsiturism, terviseturism, loodusturism, taluturism, kultuuriturism, jalgratta-, kanuu- ja jalgsimatkad jne arendamise toetamine ning tutvustamine. Läbi erihuvidel põhinevate reiside tutvustamise **vähendatakse Tallinna-kesksust ja edendatakse turismisektorit regionaalsel tasandil.**

“Turundustegevuste toetamise” meetme all nähakse ette turundustoetused lisaks eraettevõtetele ka avalikule ja kolmandale sektorile. Viimaste “eesmärgiks on **regionaalsel tasandil** Eesti turismitoodete nõudluse suurendamine, rahvusvahelise turunduse soodustamine ning avaliku, kolmanda ja erasektori ühiste turundusalgatuste arendamine. Toetuste eraldamise edukuse näitajateks on Eesti atraktiivsuse ja imago paranemine, ööbivate

külastajate arvu suurenemine, turismihooaja pikenemine ja nišiturgude arendamine”.

Meede “Siseturismi võimaluste tutvustamine Eesti elanikele” on suunatud ühtselt kogu Eesti tutvustamisele.

Meetme “Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine” eesmärgiks on “arendada välja tooteid, mille nõudlus ei ole piiratud ainult suvise tipphooajaga. Eriti pööratakse tähelepanu kultuuripärandile ja atraktsioonidele, mis ei ole oma pika tasuvusaja tõttu huvipakkuvad erasektorile või rahuldavad nn nišituristide vajadusi mitmekesistamiseks pakutavate toodete valikut”.

Meetme “Kohaliku külastuskeskkonna arendamine” puhul on tähelepanu turismimagnetitena toimivatel kohalikel kultuuriväärtuslikel objektidele, millel on tugev potentsiaal **regionaalsel turismi arendamisel**.

Meetme “Rahvusvahelist konkurentsivõimet tõstvate turismitoodete toetusprogramm erasektorile” tegevusteks on: rahvuslikul eripäral ja traditsioonidel põhinevate toodete arendamise toetamine; madalhooaja ja perioodide nõudlust suurendavate toodete arendamise toetamine (konverentsiturism, terviseturism jmt); külastajate erihuvidel põhinevate nišitoodete arendamise toetamine; maa- ja loodusturismitoodete väljaarendamise toetamine.

“Säästva turismi edendamise” meetme “eesmärgiks on loodusressursside otstarbekate kasutusmeetodite teadvustamine, keskkonnakvaliteedi parandamine läbi sertifitseerimise ja märgistamise ning ettevõtete jätkusuutlikkuse parandamine säästva arengu põhimõtete aktiivsemal rakendamisel”.

“Turismiinfosüsteemi arendamise” meetme raames loob riik võimalused turismiinfo süsteemseks kogumiseks ja jagamiseks, kuid keskne roll saab selles olema turismiettevõtjail.

“Turismiinfo jaotuskanalite arendamise” meede näeb ette turismiinfokeskuste toimimise aluste ülevaatamist. TIK olemasolu eeldusena nähakse ka edaspidi kohaliku initsiatiivi ja rahastamise valmiduse olemasolu. Efektiivselt toimivaid ja piisavat külastatavust omavaid turismiinfokeskusi kavandatakse rahastada riikliku tellimuse ulatuses täiendavalt ka riigi poolt. Riik tellib TIK-ilt vastavalt vajadusele info kogumise ja jagamise teenuse ning tagab selleks abivahendite kättesaadavuse (turismiinfo andmebaas, koolitamine ja trükistega varustamine).

Meetme “Külastuskeskuste loomise toetamine tõmbekeskustesse” elluviimiseks loob riik “külastuskeskuse kontseptsiooni, mida toetab edaspidi andmebaasiga (keskne turismiinfo andmebaas), koolitustega ja loob külastuskeskuste edukaks toimimiseks

vajaminevad alused. Külustuskeskused peaksid paiknema vähemalt strateegiliselt tähtsates linnades nagu Tallinn, **Tartu**, Pärnu, Narva. Külustuskeskused luuakse olemasolevate turismiinfokeskuste baasil, keskuste rajamiseks on oluline kohaliku initsiatiivi ja finantseerimisvalmiduse olemasolu. Ülalpidamise ja tegevuses hoidmise peamisteks finantseerimisallikateks on kohalikud omavalitsused, ettevõtjad, regionaalsed programmid, aga ka sissetulekud külustuskeskuste teenustelt ning osaline riigipoolne rahastamine”.

“Viidasüsteemi täiustamise” meetme puhul on riigi partneriteks Maanteeamet, kohaliku omavalitsuse üksused, turismiettevõtjad ja teised turismiobjektide haldajad.

“Turismiasjaliste teabevahetuse edendamise” meetmega soovitakse “tugevdada koostööd ja ühistegevusi erialaliitude, koostöövõrgustike ja **regioonide vahel**, toetada ühiseid uuenduslikke ja Eesti turismi mitmekesistavaid tootearendusprojekte ning suurendada koostöötoodete turunduslikku potentsiaali”. eeldus Turismimajanduse ühtlase ja tasakaalustatud arengu eeldustena nähakse koostöövõrgustike toimimist ja **selget rollide jaotust**.

“Regionaalse koostöö edendamise” meetme “eesmärgiks on tugevdada koostööd ja ühistegevusi erialaliitude ja regioonide vahel, toetada ühiseid uuenduslikke ja Eesti turismi mitmekesistavaid tootearendusprojekte ning suurendada koostöötoodete turunduslikku potentsiaali. Regionaalse koostöö edendamise raames keskendutakse lisaks eelnevale **piirkondlikke turismiorganisatsioone koondavate ühenduste tugevdamisele ja koostöövõimakuse tõstmisele**.

Riigi koostööd transpordifirmade, majutusettevõtjate, reisievõtjate ning **regionaalsete arendus- ja turismiorganisatsioonidega** edendatakse meetmega “Koostöö siseriiklike partneritega ja teiste riikidega Eesti kui reisisihi tutvustamisel”. Meetme “oluliseks osaks on ühiste väljapanekute ja müügiarendusreiside korraldamine”.

“Turismiuuringud” on strateegias mõistetud eelkõige kui riiklik ja üleriigiline ettevõtmine, kuid uuringute metoodika väljatöötamisesse, täiendamisesse ja läbiviimisesse kavandatakse kaasata ka teisi organisatsioone.

Riigi turismipoliitika ja arendustegevuse eluvijjana määratletakse arengustrateegias Ettevõtluse Arenduse Sihtasutuse (EAS) Turismiarenduskeskus. Lisaks teistele ministriumitele kavandab riik kaasata arengukava rakendusplaani elluviimise juurde ka kolmandat ja erasektorit. Riigi turismistrateegia rahaline maht on 3,2 miljardit krooni.

Riiklikku turismistrateegiat täiendab **Turismiinfosüsteemi strateegia 2007-2010**. Strateegia järgi on turismiinfosüsteem mõistetud kui "riigi turundusele ja turismiteenuste müügile suunatud infosüsteem, mille tegevuse eesmärgiks on Eesti kui reisisihi atraktiivsuse tõstmine ja tuntuse suurendamine läbi efektiivse turismiinfo kogumise ja jagamise". Turismiinfosüsteem on ka sisendiks turismitoodete parendamisel ja välja töötamisel.

Turismiinfosüsteemi osadena kirjeldatakse elektronilisi kanaleid (visitestonia.com, puhkaeestis.ee, turismiweb.ee, KOV-üksuste turismiteemalised leheküljed), TIP'e (u. 40), TIK'e (18 riiklikul kaasfinantseerimisel), viidad. Strateegias antakse hinnang süsteemi erinevatele osadele. Turismiinfosüsteemi regionaalse arengu seisukohast oluliste tugevustena tuuakse välja:

TIP

- Turismiinfopunkti töötaja tunneb kohalikku elu-olu ja on pädev vastama nii turismiinfo küsimustele kui andma operatiivinfot.
- Jaotusmaterjalidest on saadaval valla/linna üldinfo ja valla/linna turismitrükised.

TIK

- Riiklikult koordineeritud maakonnapõhine turismiinfokeskuste võrgustik tagab erapooletuse info jagamisel ja ühtse teenindusstandardi.
- TIK'idesse on koondatud suur hulk piirkondlikku ja kohalikku turismiinfot, mida koguvad ja vahendavad oma valdkonna kompetentsed infokonsultandid.
- TIKide töötajad omavad head ülevaadet kliendi (külastaja) ootustest ja soovidest, samuti piirkonna turismivaldkonna arenguvajadustest ning kitsaskohtadest.

Viidad

- Regionaalsel tasandil on maavalitsused ja kohalikud omavalitsused edukalt rakendanud arendusprojekte viitade paigaldamiseks.

Peamisteks nõrkusteks hinnatakse:

TIP

- Pakutava info hulk ja teenused on piiratud.
- Tulenevalt TIP haldaja ressurssidest ei ole TIP'de lahtiolekuajad alati piisavad.
- Puudub kõiki TIPE kattev ühtne teenindusstandard.

TIK

- TIK'i töötajate poolt koondatud informatsioon on kogutud ja ladustatud erinevatel alustel, mis piirab süsteemse ja põhjaliku informatsiooni esitlemist. Infomaterjalide valik on piirkonniti ebaühtlane.

- Tulenevalt regiooni külastatavusest ja hooajalisusest on TIK töötajate töökoormus väga erinev, millest tulenevalt toimib süsteem ebaefektiivselt.
- Tehniline varustatus ei vasta kõigis infopunktides kaasaja nõuetele.

Viidad

- Puudub riiki tervikuna kattev ühtne turismiviitade süsteem riiki sisenemisel, ringi liikumisel ja turismiobjektidele viitamisel ning tähistamisel.

Kokkuvõtvalt tuuakse välja, et turismiinfo jagamisega tegelevate osapoolte tegevus Eestis tervikuna ei ole süsteemselt koordineeritud. Turismiinfot jagab väga suur hulk institutsioone, kelle info kvaliteet ei ole üheselt määratletud. Puudub ühtsetele põhimõtetele vastav infosüsteem ja tegevust korraldavad standardid.

Strateegia visioonis eesmärgistatakse turismiinfosüsteemi areng:

Eesti sihtkoha turismiinfo on kergesti leitav, hästi süstematiseeritud, adekvaatne ning inspireeriv, mis aitab sihtturgudel potentsiaalsel tarbijal teha valik Eesti külastuse kasuks. Eestisse saabudes ja sihtkohas viibides on külastajal lihtne orienteeruda ja Eestis ringi liikuda, mis aitab kaasa külastusaja pikenemisele ja turismiteenuste tarbimisele, suurendades seeläbi turismiteenuste ekspordi.

Visiooni saavutamise oluliseks eelduseks peetakse kombineeritud jaotuskanalitel ning koostööl tuginev turismiinfovõrgustik, mis tagab turismiinfosüsteemi efektiivsuse ja jätkusuutliku arengu.

Turismiinfosüsteemi arendamise põhimõtted sisaldavad teiste seas järgmist:

- Turismiinfo jaotuskanalite arendamine toimub EAS/TAK, kohalike omavalitsuste (KOV) ja turismiorganisatsioonide koostöös.
- Korraldusmudeli loomise aluseks on olemasolev maakondlike turismiinfokeskuste (TIK) võrgustik. Eelistatult toimub turismiinfo jaotamise korraldamine läbi partnerorganisatsioonide.
- Info on kättesaadav ja arusaadav kõigile, info iseloom (suunatus, paketid/tooted, detailsus, kanalid) on suunatud konkreetsetele sihtturgudele ja kindlatele kliendigruppidele, mis on kaardistatud Eesti kui reisisihi strateegias.
- Turismiviitade süsteemi arendamiseks töötame välja ühtse kontseptsiooni, mille sisuks on erinevate viidatüüpide sisuline integreeritus ning ühtne visuaalne ja tekstiline kontseptsioon, mis võimaldaks reisil oleval külastajal sihtpunkti jõuda.

Strateegias kirjeldatakse kavandatavaid arenguid turismiinfosüsteemi osade kaupa ning EASi ja kohalike partnerorganisatsioonide rollijaotust ning rahastamiskohustusi.

Turismiinfopunkt (TIP) on üldjuhul piiratud teenindusajaga teeninduspunkt mis vahendab erapooletut ja pädevat informatsiooni turismiteenuste ja nende osutamise ning huviväärsuste kohta peamiselt asukohajärgse kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil või piirkonnas.

EAS töötab välja TIP tegevuse üldised põhimõtted ning juhendmaterjalid TIP tähistuse ja infomaterjalide väljapaneku kohta. EAS võib osaleda investeringute ja arendustegevuste teostamisel ning võimaldab klienditeenindajate väljaõppe TIS andmebaasi kasutamiseks.

TIP tegevuse rahastamine toimub kohalike partnerorganisatsioonide poolt.

Turismiinfokeskus (TIK) on aastaringselt tegev teeninduspunkt mis kogub, korrastab ja vahendab erapooletut ja pädevat informatsiooni turismiteenuste ja nende osutamise ning huviväärsuste kohta peamiselt asukohajärgse maakonna territooriumil. TIK-i esmaseks funktsiooniks on klientide teenindamine piirkonnas ning seeläbi külastajate liikumise suunamine ja valikute mõjutamine. TIK koordineerib turismiinfo kogumist ja teostab andmete kvaliteedikontrolli oma asukoha maakonna territooriumil.

Igas maakonnas eksisteerib 1 riiklikult kaasfinantseeritav turismiinfokeskus, mis eelistatult paikneb maakonna kõrgeima turismipotentsiaaliga asukohas. Käesoleva strateegia perioodil minnakse üle uuele TIK korraldusmodelile, mille tulemusena riik tellib TIK'i funktsiooni täitvalt maakondlikult partnerorganisatsioonilt info kogumise ja jagamise teenuse ning tagab selleks kaasfinantseerimise ja tugiteenuste kättesaadavuse.

Riik toetab läbi investeringute efektiivselt toimivaid ja piisavat hulka külastajaid omavaid turismiinfokeskuseid, mis on kaasrahastatud kohaliku partnerorganisatsiooni poolt. Vajadusel avatakse klienditeenindusega turismiinfokeskused välisriikides.

Külastuskeskused (KÜK) on aastaringselt avatud keskused välis- ja sisekülastaja teenindamiseks, kus koondatakse ja jagatakse turismiinfot terve Eesti kohta ning võimaldatakse suuremat valikut lisateenuste ja olmeteenuste kasutamist (hügieeniteenused, pakihoid, toitlustus jms).

EAS võib korraldada läbi KÜK'i regionaalsete TIK'de ja TIP'de tegevust turismiinfo kogumisel ning vahendamisel, teostada väljaõpet ning kasutajakoolitust turismiinfosüsteemi administreerimisel.

KÜK rahastamine toimub valdavalt koostöös kohalike partnerorganisatsioonidega. KÜK'i rajamiseks on oluline kohaliku initsiatiivi ja finantseerimisvalmiduse olemasolu. EAS toetab tegevuse käivitamiseks alginvesteeringuid ning regionaalseid arendustegevusi ning eraldab eelarvelised vahendid tagamaks järjepideva teeninduse aastaringiselt.

Viidasüsteem. Turismiobjektide lihtsamalt leitavaks muutmiseks töötatakse koostöös Maanteeameti jt partneritega välja viidakontseptsioon ja seda toetavad juhendmaterjalid turismiettevõtjatele ja turismiobjektide haldajatele turismiobjektide viitade ja infotahvlite ettevalmistamiseks. Viidakontseptsiooni loomise tulemusena saavad ettevõtjad ja kohalikud omavalitsused kvaliteetsed juhendmaterjalid ja ühtse aluse riigimaal, omavalitsuse territooriumil ning eramaal asuvate viitade (kohaviidad, objektiviidad, suunaviidad, marsruudiviidad, riiki sisenemise viidad jne.) parendamiseks ja uute loomiseks.

Turismi valdkonnas riigi poolt kavandatavad meetmed sisalduvad ka "**Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013**" rakenduskavades.

Inimressursi rakenduskava 4. prioriteetse suuna "Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks üheks MKM poolt rakendatavaks meetmeks on "Turismi teadlikkus ja koolitus". Suuna toetuse saajateks on avaliku sektori organisatsioonid ja töötajad, kohaliku omavalitsuse üksused, kohaliku omavalitsuse liidud, mittetulundusühendused, mittetulundussektori katusorganisatsioonid, maakondlikud arenduskeskused, Sisekaitseakadeemia Avaliku Teenistuse Arendus- ja Koolituskeskus ja ülikoolide ja uurimisasutuste teadlased.

Elukeskkonna rakenduskava sisaldab "Piirkondade tervikliku ja tasakaalustatud arengu" suuna raames mitut meetet. Kohaliku külastuskeskkonna arendamise raames toetatakse:

- Kultuuriliselt ja looduslikult väärtuslike objektide väljaarendamine külastusobjektideks (sh külastussadamad, muuseumid, teemapargid, külastuskeskused, matka- ja õpperajad, supelrannad jms),
- Olemasolevate külastusobjektide tugiinfrastruktuuri väljaarendamine (juurdepääsu- ja kergliiklusteed (tolmutörje), parklad, sanitaar- ja jäätmehooldustingimused, viidad, puhkekohad, internetiühendused jms)

Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamisel toetus on suunatud "investeeringutele suuremahuliste, Eesti kui turismi sihtmaa konkurentsivõimet ja tuntust tõstvate kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamiseks." Toetuse saajateks on kohaliku

omavalitsuse üksused, mittetulundusühingud ja sihtasutused, muuseumid, õppe- ja teadusasutused, ministeeriumid.

Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava sisaldab viite turismi edendamise meedet, mis on otseselt seotud riikliku turismi arengustrateegiaga

- Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamine
- Ettevõtja turismi turundustoetus
- Turismi turundustoetus avalikule ja kolmandale sektorile
- Turismi tootearendus toetus
- Turismiinfosüsteemi arendamine

Turismi arengule suunatud meetmete toetusesaajad võivad olla ettevõtted, mittetulundusühingud, sihtasutused ja kohaliku omavalitsuse üksused.

Olulisema üleriigilise kuid mitteriikliku strateegilise arengudokumendina saab käsitleda MTÜ Eesti Maaturism ettevõtmisel koostatud **Eesti Maaturismi arengukava 2004-2007**, mille ajaline periood on 2008. aasta alguseks küll ületatud, kuid mis osundab piisavalt hästi selles valdkonnas valitud arengusuundadele.

Arengukava ülevaate osas tunnustatakse muuhulgas regionaalsete turismiorganisatsioonide olulisust riigi turismiarendussüsteemis, nähes selle eesmärgina "koondada ühised jõud uuringute, arenduse, koolituse ja turunduse valdkonnas, et olla vahelüli riikliku struktuuri ja maakonna ning väiksemate haldusüksuste vahel". Riigi peamise ülesandena maaturismi arenguks soodsa regulatiivse keskkonna loomise ja üldise infrastruktuuride arendamise kõrval nähakse eelkõige Eesti maaturismi tootearengu toetamist.

Eesti maaturism visioon aastaks 2013 näeb, et maaturism:

- ja sellega kaasnev maaettevõtlus [on] kujunenud majanduskasvu ja maaelu toimimist jätkusuutlikult toetavaks arvestatavaks maamajandusharuks, suurimaks tööandjaks maapiirkondades ja Eesti turismisektori arvestatavaks osaks;
- [on] Euroopas tuntud ja Läänemere regioonis tunnustatud oma kvaliteetse, aastaringset atraktiivset ning looduskeskkonnas toimuvat aktiivset puhkust ja pärandikeskkonda kasutava osalusturismi toote pakkumise poolest.

Eesmärkide hulgas on tähtsal kohal säästva arengu põhimõtetest lähtumine, olemasolevate loodusväärtuste ning pärandiväärtuste (loodus, ajalugu, kultuur) ja eelkõige eestluse omapärandi (keel,

meel ja elulaad) aktiivne säilitamine ja säästev rakendus turismitoodete loomisel.

Regionaalses koostöös positsioneeritakse MTÜ Eesti Maaturism kui peamine initsiaator Lääne-Eesti ja Põhja-Eesti turismiregioonide mittetulunduslike katusorganisatsioonide ettevalmistamisel ning asutamisel oma regionaalsete juhatuste kaudu. Lõuna-Eestiga soovitakse tugevdada koostööd kasutades sealse regiooni kogemust ning arengutaset näidisena muude regioonide regionaalse töö olemusega kurssiviimiseks ning rakendades Lõuna-Eestis uusi pilootlahendusi tootearenduses.

Eesti maaturismi tootearenduse eesmärgiks seatakse toote täiustamine, valiku laiendamine ja kvaliteedi stabiilsuse kindlustamine. Kiiremini tulemusteni jõudmise saavutamiseks peetakse vajalikuks peatähelepanu koondada suurimat potentsiaali omavatele tooteliikidele ning tõmbekeskustele tagades nii intensiivema arengu, investeeringute kõrgema tasuvuse ja suurema kaudse mõju tõmbekeskuste naaberpiirkondade arengule.

Investeeringute soodustamisel ja regionaalsete ning EL toetusmeetmete rakendamisel keskendutakse järgmistele prioriteetsetele maaturismi tootesuundadele:

- Ajaloo- ja kultuuripärandil tuginev turismitooded.
- Loodus- ja harrastusturism rahvusparkide ja muude kaitsealade külastuskeskustest lähtuvalt.
- Aktiivne puhkus.
- Terviseturism.

Maaturismi turunduse peaesmärgiks on pikendada lähiturgudelt välituristide Eestis viibimise kestust ning soodustada korduvkülastusi ja külastusi väljaspool kõrghooaega. Ühtede oluliste koostööpartneritena välituristidele müügil nähakse teisi Balti riike.

Arengekavad Lõuna-Eesti regiooni kohta

Lõuna-Eesti turismi arengustrateegia aastani 2010 koostati 2001. aastal. Arengkava **SWOT analüüsist** ilmneb, et Lõuna-Eesti suurimaks tugevuseks on siinne kultuuripärand ja traditsioonid, samuti ka looduslikud ressursid, mis sobivad nii aktiivseks puhkuseks kui ka lihtsalt stressist vabanemiseks. Nõrkustena joonistub hetkel tugevamalt välja teeninduse madal kvaliteet ja töötajate kvalifikatsiooni puudumine erinevates turismiga seotud valdkondades, investeeringute vähesus piirkonda ning sellest tulenevalt ka infrastruktuuri väljaarendamatus. Peamiseks

võimaluseks Lõuna-Eesti turismi arendamisel on kvaliteedi tõstmine nii teenindussfääris, toodete osas, koolituses jms. Ohtudeks, mida peab püüdma vältida, on üldiste majanduspoliitiliste suundade muutumine ja sellest tulenevalt riigi toetuse vähenemine ja turismi osatähtsuse langus. Üldisemaks tagajärjeks siinkohal võib olla ka regiooni maine langus ja turismiteenuste ning -toodete kvaliteedi allakäik.

Arengustrateegia visioon ütleb, et

Aastaks 2010 on Lõuna-Eesti soositud ja mitmekesine turismi sihtkoht. Turism kui majandusharu on hästi arenenud, temast on saanud oluline lisasissetuleku allikas kohalikule elanikkonnale. Piirkonna suurimaks rikkuseks on puhas loodus, omanäoline kultuur ja traditsiooniline eestlaslik elulaad. Turismitooted on konkurentsivõimelised. Vaatamisväärsused on korrastatud, majutus- ja toitlustuskohad vastavad turunõudmistele ja kehtivatele standarditele. Informatsioon kõigi turismiobjektide, -ettevõtete ja sündmuste kohta on hästi kättesaadav. Lõuna-Eesti turismivõimalusi tutvustatakse internetis, paberkanalil ja meediakanalites.

Lõuna-Eesti turismi areng on koordineeritud ja töö toimib osapoolte võrdsuse, aususe, koostöö ning üksteisest lugupidamise põhimõttel. Turismiga tegelevad isikud ja organisatsioonid teevad tulemuslikku ja eesmärgistatud koostööd, aidates kaasa regiooni terviklikule, tasakaalustatud arengule. Lõuna-Eesti turismiregiooni turustamine toimub sihipäraselt ja koordineeritult mitmesuguseid turunduskanaleid kasutades. Aktiivselt osaletakse rahvusvahelistel ja kodumaistel messidel ning konverentsidel. ...

Strateegias on sätestatud Lõuna-Eesti turismi arendamise põhimõtted, milleks on:

- Kliendikesksus, kus elluviidava moodsuuna on regiooni külastavate turistide rahulolu, piirkonnas veedetud aeg ja nende kulutused reisi jooksul.
- Identiteet, mille kaudu on võimalik säilitada, jätkata ja tutvustada Lõuna-Eesti loodust, kultuuripärandit ja traditsioone järgides säästliku turismi põhimõtteid.
- Koostöö, mis seob omavahel Lõuna-Eesti erinevad isikud, huvirühmad, ettevõtted ja institutsioonid, on suunatud Lõuna-Eesti turismiregiooni konkurentsivõime tõstmisele ning võtab arvesse majanduse globaliseerumist ja rahvusvaheliste koostöövõrkude laienemist eeskätt Pihkva oblasti ja Põhja-Läti suunal, sarnaste turismitoodete väljatöötamisel ja turustamisel.

Arengukava tegevuskava sisaldab 5 tegevussuunda: turismitoodete arendamine, turismiinfrastruktuuri ja reisitranspordi arendamine, koolitus, turundus, institutsionaalne areng.

Tootearenduses on olulisel kohal Lõuna-Eesti kui ühtse turismiregiooni ja regionaalse toote arendamine. Tootearenduse arendamisel peetakse vajalikuks keskenduda järgmistele teemadele:

- Kvaliteetsed puhkusetooted perekonnale;
- Koolitus koos puhkevõimalustega ning seminari- ja konverentsikeskused;
- Erineva hinnataseme ja kvaliteediga majutuskohad;
- Välja töötatud marsruudid nii jalgsi-, ratta- kui ka automatkajale, mille võrgustik annab turistile võimaluse marsruutide kombineerimiseks vastavalt erihuvidele;
- Kohaliku ja üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja spordiürituste läbiviimine regionaalses koostöös, et vältida nn. "tippürituste" sattumist samale ajahetkele.

Lõuna-Eesti turundustegevuses peetakse otstarbekaks lähtuda kogu Eesti turundustegevuse eesmärkidest, milleks on Eesti kui arenenud, sõbraliku, turvalise ja omapärase reisisihi imago loomine ja kinnistamine sihtturgudel. Lõuna-Eestist soovitakse läbi ühtse imago välja arendamise luua tuntud ja tunnustatud turismiregioon. Turismiinfokeskusi nähakse tegutsemas ühtses riiklikus võrgus. Lõuna-Eesti kohta tahetakse luua eraldi andmebaas, mis oleks vabalt kättesaadav internetist ning turismiinfokeskused pidevalt täiendaksid.

Institutsionaalse arengu ühtede eesmärkidena soovitakse määratleda "turismiga tegelejate rollid ja tööjaotus, et tagada tegus turismialane juhtimine" ning "tõhustada infovahetust turismiga tegelevate institutsioonide vahel". Samuti peetakse vajalikuks:

- Täiendada töötajate projektijuhtimise taset ning luua võimalusi nende rahvusvaheliseks koolitamiseks. Välisprojektides osalemiseks vajalike ressursside koondamise eesmärgil on vajalik parandada partnerlussuhteid riigi-, era- ja kolmanda sektori vahel ning jätkata sisuliste koostöösuhete arendamist naaberregioonidega.
- Aidata kaasa turismialaste suhete kujunemisele ja arengule riigipiire ületava koostöö osas Lõuna-Eesti regiooni lähinaabritega Põhja-Lätis ja Venemaal (Pihkva oblastis).
- Tõhustada lobbytööd nii regionisisest, vabariigis kui ka rahvusvahelistes ringkondades.

Arengustrateegia elluviimiseks kavandatakse koostada tegevusvaldkondade kaupa temaatilised tegevuskavad kolmeks aastaks. Nende kavade ettevalmistamise koordineerimise ülesanne pannakse SA Lõuna-Eesti Turism ja riiklikule turismiarenduse organisatsioonile.

Ka 2000. aastal valminud **Lõuna-Eesti arengukava** sisaldab ühe prioriteedina turismivõimaluste väljaarendamist. Prioriteedi elluviimisel kavandatakse keskenduda järgmiste turismiliikide toetamisele:

- Loodus- ja seiklusturism
- Matkaradade kujundamine
- Puhkekohtade hooldus,
- Maastikuhoidus,
- Supluskohtade rajamine ja hooldus,
- Randumiskohtade ja sadamate rajamine ning hooldus;
- Kultuuriturism
- Ajalooliste ehitiste ja –objektide korrastamine,
- Kultuuriobjektide ligipääsetavuse parandamine
- Kultuuritraditsioonide tutvustamine;
- Sporditurism.

Maakondlikud arengukavad

Lõuna-Eesti turismi arengu seisukohast on olulised ka maakondlikud arengudokumendid, mis koondavad omavalitsusüksuse huve ja kavatsusi ning püüavad leida ühiseid eesmärke. Eraldi on turismi maakondlik arengukava koostatud Võrumaal. Järgnevalt on esitatud maakondlikes arengukavades turismi arengu seisukohast olulisi eesmärgipüstitusi ja kavandatud meetmeid.

Väärt elu haritud maal. Tartu maakonna arengustrateegia 2014. aastani seab turismi valdkonna eesmärgiks "majutusvõimaluste, külastuste ning turismitulude olulise kasvu, huvitavad ja tasemel turismiobjektid Tartumaal". Kavandatud tegevussuundadeks on:

- 1) Turismi kvaliteedisüsteemi juurutamine ja töötajate täiendõpe;
- 2) turismiinfo süsteemi arendamine: infomaterjalide kooskõlastatud tootmine ning jaotuskanalite võrgu loomine; kohalike "siniste" turismiinfopunktide rajamine; Tartumaa turismiinfo veebiväljundi arendamine; interaktiivsete infostendide paigaldamine turismi sõlmpunktidest; vaatamisvääruste varustamine viitadega ja infotahvlitega omavalitsuste, objekti haldajate ja turismiarendajate koostöös;
- 3) uute turismitoodete arendamine: Emajõe Jööriigi pakett; turismilaevandus siseveekogudel; temaatilised marsruudid

(Emajõe–Hansatee; Tartumaa ökomuuseumid, "Linlane loodusesse"); Võrtsjärve aktiivpuhkuse keti välja arendamine ja müük; ravi- ja terviseturismi tervikpakettide välja töötamine ja arendamine Elvas ja Alatskivil; muuseumide ja teemaparkide pakettide koostamine ja müük, teemaparkide võrgu rajamine;

4) turismiobjektide rajamine ja mitmekesistamine, sh Via Hanseatica ja Emajõe Jööriigi projektides (nt kämpingute võrgu rajamine);

5) Tartu ja Elva südalinna arendamine turismiobjektidena;

6) loodusturismi edendamine looduskeskuste baasil: looduskeskuste ja –koolide süsteemi väljaarendamine; looduspuhkuse kasutamine keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tõstmiseks;

Jõgevamaa visioon 2010 sisaldab kahte turismiga seotud visiooni ning mitmeid alavisioone.

VISIOON: Avasta Jõgevamaa;

Alavisioonid: Jalgrattateed ja terviserajad; Avatud vaated järvedele, Peatuskohad ja puhkekohad Jõgevamaal; Tegevused Jõgevamaa maine kujundamiseks Tegevused Jõgevamaa maine kujundamiseks;

VISIOON: Jõgevamaa kui konverentsikeskus;

Alavisioonid: Jõgevamaa Arengukonverents; Kuremaa kui konverentsikeskuse arendamine; maakonna esindus Tallinnas.

Põlva maakonna arengukava 2006-2010 üheks eesmärgiks on "turismimajanduse kõrgem lisandväärtus, loodus- ja kultuuriväärtuste ning keskkonna säästev kasutamine kõrgekvaliteediliste ja teadmistemahukate turismiteenuste osutamiseks eelkõige loodus-, kultuuri ja tervisepuhkuse valdkondades, suurendades turismimajanduse lisandväärtust ja jätkusuutlikkust". Eesmärgil on 3 alaeesmärki, millega on seatud rida tegevusi: atraktiivsed turismiklastrid; teadmiste mahuka, suuremat lisandväärtust pakkuva turismitoote (teenuse) eelisareng; suunatud ühisturundus. Suurema lisandväärtusega toodetena käsitletakse ka pärandkultuuril ja ajalool põhinevaid teenuseid (sh töötoad ja õppeklassid) ning rohelist turismi. Ühisturunduse raames kavandatakse Põlvamaa kaubamärgi tuntuse suurendamist.

Arengustrateegia Valgamaa 2013 üheks üldeesmärgiks on, et "Valga maakond on aastaringne atraktiivne elu- ja turismikeskkond". Spetsiifilised eesmärgid näevad ette külastajate ja ööbimiste arvu kasvu ja turismi hooajalisuse vähenemise.

Võrumaa turismiarengustrateegia 2007-2015 visioon ütleb, et

Aastal 2015 on Võrumaa siseturul eelistatud ning Läänemere regioonis tuntud puhkusepaik, pakkudes aastaringset atraktiivset elamus- ja pärandturismitooteid ning aktiivse puhkuse võimalusi.

Strateegilised eesmärgid on sõnastatud järgmistes valdkondades:

- Elu- ja tegevuskeskkond
- Tootearendus. Tootearenduses on peatähelepanu suunatud Võrumaa eripära ja traditsioonilist elulaadi ning loodust tutvustavate toodete loomisele ja arendamisele. Võrumaa suurimat potentsiaali omavad turismiattraksioonid on välja arendatud ning pakuvad terviklikku toodet.
- Turundus ja kommunikatsioon. Turunduskommunikatsioonis on rõhuasetus loodus- ja kultuuripärandile tuginevatel toodetel. Lõuna-Eesti kui puhkusepiirkond seostub potentsiaalsetel külastajatel eelkõige Võrumaaga.
- Turismiarengu ja ressursside planeerimine

Arengu võtmeteguritena tõstetakse esile:

- looduslikule ning ajaloo- ja kultuuripärandile tuginevat tootearendust,
- süsteemset, toote eripära esile toovat turunduskommunikatsiooni,
- kõrget ja stabiilset teenuse kvaliteeti,
- osapoolte sihipärast ja koordineeritud koostööd.

Maakondlikud arengukavad on üldjuhul koostatud maavalitsuste eestvõtmisel ning kooskõlastatud maakondlike omavalitsusliitude ning maakonna omavalitsusüksustega. Võrumaa turismi-arengustrateegia on koostatud MTÜ Võrumaa Turismiliit eestvedamisel ning kinnitatud maavalitsuse, omavalitsuste liidu ja SA Võrumaa Arenguagentuur nõukogu otsustega.

Linnade ja valdade arengudokumendid

Turismi valdkond leiab käsitlemist ka linnade ja valdade arengukavades, mis aluseks turismialasele arendustegevusele kohalikul tasandil ning finantsressursside eraldamisele kohalikest eelarvest.

Tartu 2030 arengustrateegia seab eesmärgiks selle, et "Tartu on tuntud turismi sihtkohana. Tegevussuundadena loetletakse järgmist:

- Eesti kultuuri- ja teaduspärandi atraktiivne tutvustamine ajakohaste meetodite abil, muutes Tartu muuseumid interaktiivseks ja külastajasõbralikuks.

- Tartu arendamine tervikliku turismiobjektina, kuhu kuuluvad Toomemägi, AHHAA, ERM Raadil, Jaani kultuurikvartal, Emajõe Jööriik koos Emajõe kaldapealsetega jm.
- Tartu kui konverentsiturismi sihtkoha jätkusuutlik arendamine, sh ajakohase, rahvusvahelistele nõuetele vastava konverentsikeskuse rajamine.
- Tartu tutvustamine hansa-, ülikooli- ja muuseumide linnana, Tartu aktiivne sihtgruppide põhine turundamine turismi sihtkohana.
- Regulaarse laevaliikluse arendamine Emajõel ja Peipsi järvel, regulaarreiside korraldamine Pihkvasse. Emajõe Jööriigi arendamine atraktiivseks puhkepiirkonnaks: randumissildade rajamine, puhkekohtade ja matkaradade võrgustiku loomine koostöös naaberomavalitsustega.
- Via Hanseatica turismitee ja arengukoridori arendamine – ühtse turismivõrgustiku loomine Läänemere regioonis.
- Turismiteenuste kvaliteedi tõstmine turismisektoris – toitlustus, majutus, konverentsiturismi teenused jm.
- Osalemine rahvusvahelistes turismiprojektides ja rahvusvahelise koostöö tugevdamine.

Viljandi linna arengukava 2005-2010 üheks strateegiliseks peaesmärgiks on:

Viljandi on rikkaliku kultuuri- ja ajaloopärandiga ning looduskaunite miljöövääruslike piirkondadega linn, pakkudes mitmekülgeid võimalusi kultuuri- ja spordielamusteks ning meelde jääva puhkuse veetmiseks.

Turismi alavaldkonnas seatakse kuus arengueesmärki:

- Viljandi kui väljakujunenud turismi- ja puhkuse sihtkoht
- Hästi esitatud, tutvustatud ja säilitatud piirkonna ajaloo- ja kultuuripärand
- Välja selgitatud sihtturud
- Mitmekülgsed hooajavälise turismi võimalused
- Turismiinfrastruktuuri väljakujundamine
- Viljandi turismipiirkonna turundusstrateegia.

Võru linna arengukava aastani 2017 alusel "Võru on Võrumaa turismivõrgustiku sõlmpunkt koos vastava turismi infrastruktuuri ja teenuste valikuga". Linna ees seisvad ülesanded eesmärgi saavutamiseks on:

- Arendada turismialast koostööd

- Koostöö tõhustamine Võrumaa Turismiliidu, Võru Turismiinfokeskuse ja omavalitsustega
- Toota ja levitada linna turismiinfot
- Turismialaste trükiste, infovoldikute publitseerimine
- Ühtse linna sissesõidutähise kujundamine ja loomine, infosüsteemi täiendamine ja edasiarendamine
- Võru linna internetiportaali uuendamine sh turismitoodete tutvustamine internetis

Täpsemalt leiavad Võru linna turismi arendamise eesmärgid ja teed käsitlust **Võru linna turismi arengukavas aastani 2016**. Arengukavas pööratakse palju tähelepanu linna konkurentsituatsiooni analüüsile. Välja on töötatud konkurentsstrateegia. Visioon 2025 alusel "Võru on 2025 aastaks Lõuna-Eesti ihaldusväärseim, ummamuudu ehk omanäolisel pärandil [kultuur, eluviis, arhitektuur, loodus, inimesed jne] põhinev turismisihtkoht". Eesmärk 2016 aastaks on olla koos Haanja ja Rõugega Kagu-Eesti tähtsaim tõmbekeskus. Ühe arendatava valdkonnana nähakse "ühtse turismitoote ning tutvustava sõnumi väljatöötamist, mis tooks välja Võru omapära".

Eraldi turismi arengukava võib olla ka väiksematel omavalitsusüksustel. **Haanja valla turismi arengukava aastani 2014** eesmärgiks on näiteks see, et "Haanja on aastaks 2014 aastaringelt edukaim maaturismi- ja Tervisespordipiirkond Lõuna-Eestis". Põhilisteks strateegiliste tegevussuundadena määratletakse seejuures:

- Koostöö
- Suure Munamäe ja Puhkespordikeskuse arendamine
- Traditsioonilise elulaadi ja pärandkultuuri tutvustamine
- Kohalike inimeste ja ettevõtjate aktiivne kaasamine turismi.

Lõuna-Eesti turismi areng ja SA Lõuna-Eesti Turismitegevus strateegilise arendamise kontekstis

Riiklik turismistrateegia käsitleb Lõuna-Eestit kui ühte Eesti turismiressurssi, mille peamiseks komponendiks on loodus, etnokultuur, aktiivse puhkuse võimalused ja Tartu, ning mida on ühtse regioonina seni ka turundatud. Strateegias peetakse oluliseks Tallinna-kesksuse vähendamist Eesti turismisektoris ning turismi edendamist regionaalsel tasandil. Meetmetes Lõuna-Eesti kui oluline regionaalne turismitoode ja turundusobjekt käsitlemist siiski ei leia. Tallinna-keskust püütakse vähendada erihuvidel põhineva turismi

(sh. konverentsiturism, terviseturism, loodusturism, taluturism, kultuuriturism, aktiivne turism) arendamise. Turundustegevuse arendamisel soovitakse muuhulgas toetada Eesti turismitoodete nõudluse suurendamist regionaalsel tasandil, ilma regionaalset mastaapi või regioone konkreetselt välja toomata. Ka külastuskeskkonna arendamisel on eelistatud need objektid, millel on tugev potentsiaal turismi regionaalsel arendamisel.

Turismiinfosüsteemi arendamisel regionaalsel tasandil ja regionaalse tasandi organisatsioonidel kohta ei nähta, kui välja arvata külastuskeskustega seotu. Külastuskeskustes nähakse EAS'ile koostööpartnerit, läbi mille võidakse korraldada regionaalsete TIK'ide ja TIP'ide tegevust turismiinfo kogumisel ja vahendamisel, turismiinfosüsteemiga seotud väljaõppe teostamisel. Riiklikus strateegias nähakse külastuskeskuste ühe asukohana Tartut, Turismiinfostrateegias on Tartule lisandunud Lõuna-Eestis veel ka Valga, mis tähendaks Lõuna-Eesti regiooni pooldumist KÜK'ide regioonideks.

"Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013" rakenduskavades on sihtasutused võimalike toetusesaajate hulgas turismiobjektide arendamise, turismi turunduse ja tootearenduse meetmete puhul ehk siis olulisemates turismiarenduse valdkondades.

Lõuna-Eesti turismiarendustrateegia aastani 2010 toetab kõiki SA Lõuna-Eesti Turismi põhikirjalisi tegevusi. Arengustrateegia visiooni kohaselt on Lõuna-Eesti aastal 2010 tuntud ja tunnustatud turismiregioon, Eesti loodusest ja kultuuripärandist parim osasaamise paik. Selle saavutamist toetavad sellised peamised tegevussuunad nagu turismitoodete arendamine, turismi-infrastruktuuri ja reisitranspordi arendamine, koolitus, turundus ning institutsionaalne areng. Seega on tegevussuundade lõikes kattuvus praktiliselt täielik.

Maakondlike ja kohalike omavalitsuste arengukavad on eesmärgipüstites omavahel konkureerivad ja sageli ka välistavad. Eesmärgid on üldjuhul seotud ühe maakonna või linna, vallaga, laiem regionaalne perspektiiv puudub. Kavandatavate meetmete ja tegevuste osas võib täheldada ühisosasid regioonis perspektiivikates turismiarendusvaldkondades ning ka komplementaarsust. Viimane loob piisavalt eeldusi ühtsete Lõuna-Eesti turismitoodete arendamiseks maakondade ja omavalitsusüksuste koostöös.

4. SA Lõuna-Eesti Turism koostöö- ja konkurentsituatsioon

Lisaks SA Lõuna-Eesti Turism tegutseb regiooni turismi arendamise heaks veel palju teisi organisatsioone. Olulisemad neist on:

- EAS turismiarenduskeskus
- Üleriigilised valdkondlikud organisatsioonid - MTÜ Eesti Maaturism, MTÜ Eesti Ökoturismi Ühendus
- Lõuna-Eesti maakondlikud turismiarendus ja/või koostööorganisatsioonid - SA Tartumaa Turism, MTÜ Viljandimaa Turism, MTÜ Võrumaa Turismiliit
- Maakondlikud arenduskeskused - SA Tartu Ärinõuandla, SA Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus, SA Põlvamaa Arenduskeskus, SA Valgamaa Arenguagentuur, SA Viljandimaa Arenduskeskus, SA Võrumaa Arenguagentuur
- Lõuna-Eesti piirkondlikud arendus- ja koostööorganisatsioonid - Peipsi Koostöö Keskus, Võrtsjärve Sihtasutus, Vapramäe-Vellavere-Vitipalu Sihtasutus, Sihtasutus Emajõe Jööriik
- Lõuna-Eesti maakondade maavalitsused
- Lõuna-Eesti maakondade omavalitsuste liidud
- Kohaliku omavalitsuse üksuste organid – linna- ja vallavalitsused ning –volikogud.

Järgnevalt võrreldakse SA Lõuna-Eesti Turismi teiste valdkonnas tegutsevate organisatsioonidega viiest aspektist lähtuvalt:

- Ülesanded ja tegevus
- Rahastamine
- Organisatsioonis esindatud huvid
- Personal
- Tegevuse kasusaajad

Sarnaselt eelmistes osades kirjeldatud seaduste ja arengudokumentidega on saadud võrdlusandmed sisendiks stsenaariumite analüüsile.

Ülesanded ja tegevus

SA Lõuna-Eesti Turism põhikirja järgi on sihtasutuse põhieesmärk "turismi arengut soodustavate ja toetavate projektide määratlemine ja nende realiseerimine, projektide prioriteetsuse ja koordineeritud realiseerimise tagamine regiooni kui terviku arengust lähtudes". Selle eesmärgi saavutamiseks SA Lõuna-Eesti Turism:

- koordineerib turismiprojekte Lõuna-Eestis ja leiab nende elluviimiseks vajalikke finantsallikaid;
- töötab välja temale eraldatud vahendite kasutamise põhimõtted;
- teeb koostööd regiooni tasandil mistahes organisatsioonilises ja juriidilises vormis turismiga tegelevate või selle arendamisest huvitatud ettevõtete, organisatsioonide, samuti valitsusasutuste ning kohalike omavalitsustega nii Eestis kui ka välismaal;
- kogub ja analüüsib piirkonna turismialast informatsiooni;
- arendab koostööd Eesti ja teiste riikide analoogsete institutsioonidega;
- korraldab turismialaseid konverentse ja seminare;
- koordineerib turismialast turundustegevust potentsiaalsetel sihtturgudel;
- propageerib ökoturismi, vastutustundlikku reisimist ja reisikorraldust; .
- algatab projekte ja tegevusi loodus- ja kultuuripärandi säilitamiseks.

SA Lõuna-Eesti Turism on oma tegevusaastate jooksul olnud väga tegus organisatsioon. Lõuna-Eestit kui atraktiivset turismisihtkohta on tutvustatud väga mitmetel messidel Eestis ja välismaal. Samuti on korraldatud mitmeid Lõuna-Eesti turismivõimalusi tutvustavaid infopäevi Eesti saatkondades Soomes ja Lätis. Lisaks on korraldatud mitmeid tutvustusreise nii välismaa ajakirjanikele, turismivaldkonna inimestele ja reisikorraldajatele välismaalt kui ka siseturismi edendajatele ja ajakirjanikele Eestist.

Olulisteks märksõnadeks tegevusaastate jooksul on olnud koolitus ja konkursside korraldamine. SA Lõuna-Eesti turism on korraldanud iga-aastaselt mitmeid koolitusi nii piirkonna turismiettevõtetele ja organisatsioonidele kui harinud ka turismiga tegelejaid väljaspool Eestit (Venemaal). Samuti on korraldatud piirkonna

turismiettevõtjatele mitmeid õppereise Eesti siseselt kui ka välismaale (Soome, Läti, Venemaa, Iirimaa).

Väga oluliseks tuleb pidada traditsiooniliste turismi propageerivate konkursside läbiviimist. Alates 1998. aastast on korraldatud konkurssi "Lõuna-Eesti parim turismiobjekt/projekt", mille võitjateks on olnud sellised praegused tunnustatud sihtkohad nagu Elistvere Loomapark, Pühajärve Puhkekodu, Seto Talumuuseum. 2002. aastast lisandus konkurss "Parim turismi toetaja", mille eesmärgiks on motiveerida Lõuna-Eesti omavalitsusi Lõuna-Eesti turismipiirkonna arendamisel ja konkurentsivõime tõstmisel. Tänapäevaks on need kaks konkurssi endiselt elujõulised ja tegutsevad alakonkurssidena konkursi "Ehe Lõuna Eesti" koosseisus.

Aastate jooksul on SA Lõuna-Eesti turism aktiivselt kaasa löönud erinevate turismivaldkonna arengukavade ja -strateegiate koostamises. Sihtasutuse osalemisel on valminud Lõuna-Eesti Turismi arengustrateegia aastani 2010, mitmed Via Hanseatica turismivööndi arengudokumendid, Lõuna-Eesti kui reisisihi turundusstrateegia ja Lõuna-Eesti brändi kommunikatsioonistrateegia. Samuti on olnud aktiivne turismiinfo koguja, süstematiseerija ja levitaja. Selle tulemuseks on Lõuna-Eesti turismiaken internetis www.southestonia.info ja suur hulk erinevaid Lõuna-Eestit tutvustavaid trükiseid, suveniire ja meeneid.

SA Lõuna-Eesti Turism on korraldanud oma tegevuse jooksul mitmeid siseriikliku ja rahvusvahelise tähtsusega turismikonverentse, aidates sellega kaasa turismi kandepinna laiendamisele piirkonnas ning Lõuna-Eesti kui turismisihtkoha populaarsuse kasvule.

Viimastel aastatel on üha olulisemaks saanud osalemine erinevates EL toetatavates (rahvusvahelistes) projektides. Tähtsamateks neist on INTERREG IIIB projekt "Development of Baltic Tourist Network in Via Hanseatica Development Zone", milles osaletakse juhtpartnerina ning INTERREG IIIA projektis "North Livonia Coastal Region Initiative for Cross-Border Socio-Economic Development" (NICE), milles osaletakse partnerina.

Võrdluse teiste turismiarendusorganisatsioonide poolt endale võetud ülesannete kohta leiab järgmisest kahest tabelist, millest esimeses on kajastatud turismi valdkonnale spetsialiseerunud organisatsioonid ning teises üldisema suunitlusega arendusorganisatsioonid.

Tabel 1. SA Lõuna-Eesti Turism põhikirjaliste eesmärkide ja ülesannete võrdlus teiste turismiarendusorganisatsioonidega

SA Lõuna-Eesti Turism	EAS Turismiarenduskeskus	MTÜ Eesti Maaturism ja Eesti Ökoturismi Ühendus	Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid
Koordineerib turismiprojekte...	turismiprojektid ja turismitooted	maaturismi tooted	turismialased tooted, turismialased projektid, turismiteenused, turismiüritused; visuaalse informatsiooni süsteem
Kogub ja analüüsib turismialast informatsiooni	riiklik turismiinfosüsteem; turismialased turu-uuringud	turu-uuringud; turismisotsiaalsete, ökoloogiliste ja majanduslike mõjude hindamine	turismiinfo, turismialased uuringud ja küsitlused
Korraldab turismialaseid konverentse ja seminare	turismialane täiendõpe ja kvaliteedikoolitus; ettevõtluse nõustamine turismiuuringute, tootearenduse ja turunduse valdkonnas	maaturismialane koolitus oma liikmetele (seminarid, koolituskursused, ekskursioonid); kutsealaste kogemuste vahetamine; ökoturismi alaste teadmiste levitamine; erialane koolitus ja nõuandlus	turismialane täiendkoolitus, turismiga tegelejate erialaste teadmiste ja oskuste arendamine; koolitused, seminarid, teabepäevad
Koordineerib turismialast turundustegevust sihtturgudel	tuntuse suurendamine, maine kujundamine, turismitoodete turundus	marketingi üritused, turismimessid, reklaamiüritused, reklaammaterjalid	turismialane turundus, turismimessid, turismimarketing, tutvustavad trükised, esitlused ja üritused, maine kujundamine, turismipiirkonda tutvustavad teenused
Propageerib ökoturismi ja vastutustundlikku reisimist		ökoturismi ja säästva turismi ideed, vastutustundlik reisimine ja reisikorraldus	
Algatab projekte ja tegevusi loodus- ja kultuuripärandi säilitamiseks		loodus- ja kultuuripärandi säilitamine	
		turismiettevõtete motiveerimine; stipendiumid, preemiad, toetused; turismiettevõtlusele kaasaaitamine; ökoturismi strateegia ja tegevusplaanid	

Tabel 2. SA Lõuna-Eesti Turism põhikirjaliste ülesannete võrdlus teiste arendusorganisatsioonidega Lõuna-Eestis

SA Lõuna-Eesti Turism	Piirkondlikud arendusorganisatsioonid	Maakondlikud arenduskeskused	Maavalitsused	KOV
Koordineerib turismiprojekte...	arenguprojektid, turismi arendamine, konkreetsete toodete arendamine	arendusprojektid; turismialane arendustöö	arenguprojektid; turismialased projektid	arenguprojektid; turismialased projektid; KOV-üksuse kui turismitoote arendamine; KOV-üksuse turismitoodete arendamine; turismiobjektide korrasolek ja viidastamine; turismitoodete kvaliteedi järelevalve
Kogub ja analüüsib turismialast informatsiooni	piirkonna informatsioon, teadusuuringud, turu- ja külastatavusuuringud	piirkonna info; uuringuprojektid; turismialane teadus	maakonna arengutingimusi iseloomustavad näitajad; turismialane maakondlik info; turismialased uuringud; investorite, turistide huvide	KOV-üksust iseloomustav info; ettevõtlusalane info; turismialane info; turismiarengu näitajad

			analüüskoolitusvõimaluste väljaselgitamine	
Korraldab turismialaseid konverentse ja seminare	seminarid, konverentsid, kokkutulekud; looduskoolitus, nõustamine turismi ja arendustegevuse osas	ettevõtete, MTÜ'de ja KOV koolitus; konverentsid, loengud, kursused, kirjastamine; nõustamine	Koolitused	ametnike koolitamine; ettevõtjate (turismialane) nõustamine; koolitused ja infopäevad
Koordineerib turismialast turundustegevust sihtturgudel		piirkonna turundus ja mainekujundus; messid ja näitused; info levitamine		veebileheküljed; reklaami- ja mainetrükised; turundusüritused; turismimesseid
Propageerib ökoturismi ja vastutustundlikku reisimist	keskkonnateadlikkuse projektid; keskkonna- ja terviseteadlikkuse üritused			
Algatab projekte ja tegevusi loodus- ja kultuuripärandi säilitamiseks	kogukonna arendamise projektid; kultuuriprojektid, loodust ja looduskasutust käsitlevad projektid; keskkonnateadlikkuse parandamine; loodus- ja kultuuriloo väärtustamine; kultuuripärandi kaitse; loodusturismi marsruudid; pärandkultuurimaastike ja liigilise mitmekesisuse säilitamine			kultuuri traditsioonide edendamine
	maakonnaplaneering; piirkondlik arendustegevus; piirkonna arengustrateegiad; riskigruppide sulandamine ühiskonda	arengukavade sidustamine	Arengukavad	arengustrateegiad, arengukavad; müügistrateegia

Sihtasutuse tegevusaruannetes kajastuvad tegevused koonduvad põhiliselt järgmistesse valdkondadesse:

□ Turismi strateegiline arendamine

Aastate jooksul on SA Lõuna-Eesti turism aktiivselt kaasa löönud erinevate turismivaldkonna arengukavade ja -strateegiate koostamises. Sihtasutuse osalemisel on valminud Lõuna-Eesti Turismi arengustrateegia aastani 2010, mitmed Via Hanseatica turismivööndi arengudokumendid, Lõuna-Eesti kui reisisihi turundusstrateegia ja Lõuna-Eesti brändi kommunikatsioonistrateegia.

□ Tootearendus

Viimastel aastatel on üha olulisemaks saanud osalemine erinevates EL toetatavates (rahvusvahelistes) projektides. Tähtsamateks neist on INTERREG IIIB projekt "Development of Baltic Tourist Network in Via Hanseatica Development Zone",

milles osaleti juhtpartnerina ning INTERREG IIIA projektis "North Livonia Coastal Region Initiative for Cross-Border Socio-Economic Development" (NICE), milles osaletakse partnerina. Tootearenduses on viimasel ajal ka suur rõhk säästva turismi arendamisel.

- Turismialane koolitus, nõustamine ja infovahetus

SA Lõuna-Eesti Turism on korraldanud iga-aastaselt mitmeid koolitusi nii piirkonna turismiettevõtetele ja organisatsioonidele kui harinud ka turismiga tegelejaid väljaspool Eestit (Venemaal). Samuti on korraldatud piirkonna turismiettevõtjatele mitmeid õppereise Eesti siseselt kui ka välismaale (Soome, Läti, Venemaa, Iirimaa). Koolitust on võimaldatud säästliku turismi ja loodusturismi valdkondades.

- Turismiinfo kogumine ja jagamine

Turismiinfo kogumise ja süstematiseerimise tulemuseks on Lõuna-Eesti turismiaken internetis www.southeastonia.info ja suur hulk erinevaid Lõuna-Eestit tutvustavaid trükiseid, suveniire ja meeneid.

- Turismiuuringud

Uuringuid ja analüüse on läbi viidud põhiliselt projekti "VHB Zone" raames. Koostatud on Lõuna-Eesti maine uuring, väliturismi iseloomustus Ida-Viru, Tartu ja Valga maakonnas.

- Turundus

Lõuna-Eestit kui atraktiivset turismisihtkohta on tutvustatud väga mitmetel messidel Eestis ja välismaal. Samuti on korraldatud mitmeid Lõuna-Eesti turismivõimalusi tutvustavaid infopäevi Eesti saatkondades Soomes ja Lätis. Lisaks on korraldatud mitmeid tutvustusreise nii välismaa ajakirjanikele, turismivaldkonna inimestele ja reisikorraldajatele välismaalt kui ka siseturismi edendajatele ja ajakirjanikele Eestist.

SA Lõuna-Eesti Turism on korraldanud oma tegevuse jooksul mitmeid siseriikliku ja rahvusvahelise tähtsusega turismikonverentse, aidates sellega kaasa turismi kandepinna laiendamisele piirkonnas ning Lõuna-Eesti kui turismisihtkoha populaarsuse kasvule.

- Turismiettevõtjate ja aktivistide tunnustamine

Alates 1998. aastast on korraldatud konkurssi "Lõuna-Eesti parim turismiobjekt/projekt", mille võitjateks on olnud sellised praegused tunnustatud sihtkohad nagu Elistvere Loomapark, Pühajärve Puhkekodu, Seto Talumuuseum. 2002. aastast lisandus konkurss "Parim turismi toetaja", mille eesmärgiks on motiveerida Lõuna-Eesti omavalitsusi Lõuna-Eesti turismi piirkonna arendamisel ja konkurentsivõime tõstmisel.

Tänaseks on need kaks konkurssi endiselt elujõulised ja tegutsevad alakonkurssidena konkursi "Ehe Lõuna Eesti" koosseisus.

- Juhendmaterjalide ja nõuandevihikute koostamine turismiettevõtjatele

SA Lõuna-Eesti Turism eestvedamisel on koostatud materjalid, mis annavad näpunäiteid turismiorganisatsioonide maine kujundamiseks. Samuti juhendmaterjalid atraktsioonide, teemaparkide ja suurürituste läbiviimiseks, säästva turismi ja loodusturismi korraldamiseks. Koostöös Eesti Matkaliiduga on valminud Lõuna-Eesti matkaradade olukorra hinnang ja koostatud matkaradade hinnang.

Turismivaldkonnas tegutsevate arendusorganisatsioonide tegevuste kattumisest annavad süstematiseeritud pildi järgnevad tabelid.

Tabel 3. Turismi strateegiline arendamine

	Tooted
SA Lõuna-Eesti Turism	Lõuna-Eesti Turismi arengustrateegia, VHB arengudokumendid; Lõuna-Eesti kui reisisihi turundusstrateegia, Lõuna-Eesti brändi kommunikatsioonistrateegia
EAS Turismiarenduskeskus	Riiklik turismistrateegia; Turismiinfosüsteemi strateegia; RAK
MTÜ Eesti Maaturism & Eesti Õkoturismi Ühendus	Eesti Maaturismi arengukava, MTÜ Eesti Maaturism strateegia ja tegevuskava
Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid	Võrumaa turismi arengukava
Piirkondlikud arendusorganisatsioonid	piirkonna arengukavad, üldplaneering
Maakondlikud arenduskeskused	kohalike arengukavade konsulteerimine
Maavalitsused	Väärt elu haritud maal Tartu maakonna arengustrateegia, Jõgevamaa visioon 2010, Põlva maakonna arengukava, Arengustrateegia Valgamaa, Võrumaa turismiarendustrateegia
KOV-üksused	Linnade ja valdade arengukavad, turismi arengukavad

Tabel 4. Turismitoodete arendamine

	Tooted
SA Lõuna-Eesti Turism	VHB arengutsoon, Põhja Liivimaa Rannikuregioon. Aktiivse puhkuse, säästliku turismi ja loodusturismi toodete arendamine regionaalses koostöös
EAS Turismiarenduskeskus	Eesti, turismitoetused, turismikvaliteet

MTÜ Eesti Maaturism & Eesti Ökoturismi Ühendus	loodusturism, ökoturism, maaturism, maatoit; EHE kvaliteedimärk
Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid	Konverentsiturism, kultuuriturism, loodusturism, veeturism, maakondlikud paketid
Piirkondlikud arendus-organisatsioonid	loodusretked ja -üritused, säästev turism, kultuuripärandil ja loodusväärtustel põhinevad tooted, piirkondlikud tooted (infopunkt, keskus, puhkealad, matkarajad, teabematerjalid, koolitused)
Maakondlikud arendus-keskused	Loodusturism, teadus-, puhke- jms keskused
Maavalitsused	
KOV	Keskused, festivalid, üritused

Tabel 5. Turismialane koolitus, juhendmaterjalid ja nõuandevihikud

	Koolitused
SA Lõuna-Eesti Turism	Koolitused turismiettevõtjatele, õppereisid, konverentsid. Juhendmaterjalid: Lõuna-Eesti turismiorganisatsioonide mainekuidas seda kujundada ja mõjutada? Säästva turismi juhendmaterjal, käsiraamat loodusturismi ettevõtjale. Atraksioonid, teemapargid, suurüritused. Koostöös Eesti Matkaliiduga on hinnatud Lõuna-Eestis matkaradade olukorda ja koostatud matkaradade register
EAS Turismiarendus-keskus	Infopäevad, koolituse toetusprogrammid
MTÜ Eesti Maaturism ja Eesti Ökoturismi Ühendus	Maaturism, toit, ökoturism, koolitused ja koolitusmaterjalid; käsiraamat
Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid	Koolitused, koolitusreisid ettevõtjatele ja giididele; infopäevad; infoleht; turismialane koolitusprogramm; tutvumisreisid
Piirkondlikud arendus-organisatsioonid	Turunduskoolitus, giidide, retkejuhtide koolitus
Maakondlikud arendus-keskused	Ettevõtjate koolitamine ja nõustamine, sh turismi valdkonnas; mentorlusprogramm; infopäevad; toitlustuskoolitus
Maavalitsused	Ametnike koolitused, infopäevad, konverentsid
KOV-üksused	Ametnike koolitused, ettevõtjate ja MTÜ'de koolitused, konverentsid

Tabel 6. Turistide informeerimine

	Infokandjad
SA Lõuna-Eesti Turism	Turismiveeb www.southeastonia.info , teabematerjalid
EAS Turismiarendus-keskus	Riiklik turismiinfosüsteem - TIK ja www.visitestonia.ee
MTÜ Eesti Maaturism ja Eesti Ökoturismi Ühendus	Veebid, reisijuhid
Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid	Veebid, TIK, tutvustavad trükised, multimeedia materjalid
Piirkondlikud arendus-organisatsioonid	Veebid, külastuskeskused, TIP, tutvustavad trükised, multimeedia materjalid, viidad
Maakondlikud arendus-keskused	Veebid, tutvustavad trükised
KOV-üksused	Veebid, tutvustavad trükised, TIP ja TIK, külastuskeskus, viidad

Tabel 7. Turismiuuringud

	Uuringud
SA Lõuna-Eesti Turism	Lõuna-Eesti maine uuring. Välis turistid Ida-Viru, Tartu ja Valga maakonnas 1. aprill 2004-31. detsember 2006. Via Hanseatica transpordikoridori ja selle arenguvööndi eeluuring
EAS Turismiarenduskeskus	Turismituru uuringud Eestis ja sihtriikides, reiskorraldajad, kliendiküsitlused; turismiettevõtete koolitusvajaduse uuring, kampaaniate mõjuuuringud; statistika analüüsid,
MTÜ Eesti Maaturism ja Eesti Ökoturismi Ühendus	Loodusturismi turundusuuringud; traditsioonide uuring
Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid	Külastajauuringud, turismiettevõtjate uuring
Piirkondlikud arendusorganisatsioonid	Turismivõimaluste väljaselgitamine, külastatavusuuring, koormustaluvuse analüüs
Maakondlikud arenduskeskused	Ettevõtlusuuringud
KOV-üksused	Tootearenduse teostatavusuuringud

Tabel 8. Turismiturundustegevus

	Turundustegevused	Peamised sihtturud
SA Lõuna-Eesti Turism	Messidel osalemine ja turundusmaterjalide tootmine ja saatmine, infopäevad, konverentsid, tutvustusreisid, info levitamine	Balti riigid, Ida-Euroopa, Venemaa, Põhja-Euroopa, Lääne-Euroopa
EAS Turismiarenduskeskus	Ettevõtjate turundustegevuse toetamine, messidel osalemine, reklaamikampaaniad	Euroopa, Eesti
MTÜ Eesti Maaturism ja Eesti Ökoturismi Ühendus	Teabepäevad, reklaammaterjalid; ökolaadad	Eesti, Põhja- Euroopa, Lääne-Euroopa
Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid	Messidel osalemine ja turundusmaterjalide saatmine, reklaamikampaaniad (välireklaam, veeb, erialajakirjad, telesaated), esitlused ja seminarid, FAM-tuurid, Turundusmaterjalide tootmine	Eesti; Balti riigid, Ida-Euroopa, Venemaa, Põhja-Euroopa, Lääne-Euroopa
Piirkondlikud arendusorganisatsioonid	Turundustegevuse toetamine, infomaterjalid	
Maakondlikud arenduskeskused	Infomaterjalide tootmine ja levitamine	

Erinevate organisatsioonide aktiivsusest turismiarenduse tegevusvaldkondades annab koondülevaate tabel 10. Kõige tihedam on konkurents tootearenduses. Suhteliselt levinud on ka tegelemine koolituse ning turismialase informatsiooni kogumise, töötlemise ja levitamise. Sarnaselt SA Lõuna-Eesti Turism on ka teiste piirkonna turismiarendusorganisatsioonide jaoks oluline tegevusvaldkond turundus.

Tabel 9. SA Lõuna-Eesti Turism tegevusvaldkondade võrdlus teiste turismi- ja arendusorganisatsioonidega

SA Lõuna-Eesti Turism	Teised piirkonna turismiarenduse organisatsioonid	Piirkondlikud arendus-organisatsioonid	Maakondlikud arendus-keskused
Turundus	+++++		+++
Strateegiad	+++	++++	+
Tootearendus	+++++	+++++	++
Koolitus	+++++	++++	++**
Tunnustus	+		++
Informeerimine	+++++	+++	++
Uuringud	+++	++	+

Kõik peamised valdkonnad leiavad käsitlemist olulisemate turismiarenduse kavade, meetmete ja tegevuste tasandil.

Tabel 10. SA Lõuna-Eesti Turism tegevusvaldkondade kooskõla turismi arengukavade meetmete ja tegevustega

Tegevus	Riiklik turismi-strateegia	Turismi-infosüsteemi strateegia	Eesti Maaturismi arengukava	Lõuna-Eesti turismi arengukava	Linnade ja valdade turismi arengukavad
Tootearendus	*****		****	*****	****
Koolitus	****		****	*****	
Turundus	*****		****	*****	****
Turismiinfo	*****	*****	****		
Uuringud	*****		****		
Tunnustus					

Üldarengukavades on põhiline rõhk tootearendusel ja turundusel. Olulise koha on võtnud turundusmaterjalide tootmine ja levitamine. Aastatel 2005-2007 on SA Lõuna-Eesti Turism vahendusel toodetud trükiseid üle 70 tuhande eksemplari. Vähemal määral kavandatakse ka turismiinfo ja koolituse edendamist.

Tabel 11. SA Lõuna-Eesti Turism tegevusvaldkondade kooskõla üldarengukavadega

Tegevus	RAK	Lõuna-Eesti arengukava	Maakondade arengukavad	Linnade ja valdade arengukavad
Tootearendus	*****	*****	*****	*****
Koolitus	****	*	**	
Turundus		*	*****	**
Turismiinfo	***	*	***	****
Uuringud				*
Tunnustus				

SA Lõuna-Eesti Turismi tegevuse sihtrühmad varieeruvad tegevusvaldkondade kaupa. Vastavalt on erineva ka sihtasutuse tegevuse konkurents- ja koostöösituatsioon.

Tootearenduses võib eristada sihtrühmi arendustegevuse protsessi enda kontekstis ning toodete kavandatud tarbijate osas. Turismitoodete arendamisel on sihtasutuse tegevuse esmasteks sihtrühmadeks regionaalsete turismitoodete loomises võimalusi pakkuvad turismi- ja turismiinfrastruktuuri objektide omanikud/haldajad, teenuste pakkujad Lõuna-Eestis (turismiettevõtted, MTÜ'd, KOV-üksused, riigiasutused, ka teised SA'd). Konkurents teiste turismi- ja piirkondliku arengu organisatsioonidega ei ole terav, kuivõrd teatud ulatuses saavad ühed ja samad teenused ning objektid kuuluda erinevate arendajate poolt loodud erinevatesse toodetesse.

Turismitoodete peamised tarbijaterühmad - välis- ja siseturistid – on turismiarendusorganisatsioonidele kõigil samad ning toodete pakkumisel konkureeritakse ja tehakse koostööd teineteisega sõltuvalt toodete regionaalsest ja valdkondlikust iseloomust. Lähtudes Lõuna-Eesti turismi ebaühtlasest organisatoorsest arengust on erineval tasemel ka suhted arendusorganisatsioonide vahel. Maakondlikul tasemel on kõige selgem ja tugevam positsioneerimine SA Tartumaa Turism. Lõuna-Eesti valdkondlikus spetsialiseerumises on SA Lõuna-Eesti Turism analoogsete toodete pakkujaks MTÜ Eesti Maaturism, mille regionaalne ulatus on kogu Eesti ja ta omab seega eeldusi mitmekesisemate toodete loomiseks kui see Lõuna-Eesti piirides on üldjuhul võimalik. Nii valdkondliku kui ka regionaalse konkurentsiga esineb seoses piirkondlike arendusorganisatsioonidega nagu Võrtsjärve SA, VVV SA, kes on kujundanud või kujundamas oma tegevuspiirkondades oluliselt kompaktsemaid ja tihedamaid puhke- ja turismitooted võrrelduna SA Lõuna-Eesti Turism laiema tegevusregiooniga, kuid kelle jaoks turismitoodete arendamine (ja turundamine) ei ole siiski mitte primaarseks ülesandeks. Nende organisatsioonide tarvis on SA Lõuna-Eesti Turism strateegilise tähendusega just turunduse ja tootearenduse edendamise seisukohalt Lõuna-Eesti tasandil. Näiteks regionaalsete matkamarsruutide kujundamisel ja toodete regionaalsel pakendamisel.

Et turisti seisukohast väljendub erinevate arendajate ja konkurentsituatsiooni olemasolu Lõuna-Eesti regioonis eelkõige positiivses pakkumise mitmekesisuses, siis võib hetkeolukorda hinnates väita, et organisatoorne mitmekesisus on üks Lõuna-Eesti turismi tugevus ja arengueeldus. Kriitilisemateks teguriteks on siin koostöö ja vastastikune informeeritus, ressursikasutuse ökonoomsus, ebavajaliku kattuvuse vältimine tootearenduses,

sarnaste toodete regiooni turismiettevõtlust mitte toetav konkurents.

Ka turunduses võib välja tuua kahte laadi sihtrühmi – esimesed on neist seotud põhitegevust toetava turundusega, teised aga organisatsiooni enda turundamisega partneritele ja finantseerijatele. Esimesel juhul on SA Lõuna-Eesti Turism sihtrühmadeks eelkõige välis- ja siseturistid ning väljaspool regiooni asuvad turiste “välja saatvad” turismiettevõtted. Suuremal või vähemal määral on samadele sihtrühmadele suunatud ka teiste (turismi)arendusorganisatsioonide turundustegevus. Kuna Lõuna-Eesti on turismiregioonina isegi küllalt väike, siis võib praegust olukorda siinses turismiturunduses hinnata isegi liigselt killustunuks ja arendusorganisatsioonide konkurentsi regionaalsete turismitoodete turundusorganisatsioonidena väheproduktiivseks suundumuseks. SA Lõuna-Eesti Turism tegevus on heaks võimaluseks regiooni kui tervikut tutvustava turunduse arenduseks. Väliturismis on aga Lõuna-Eesti kui iseseisva turismiregiooni ühtne turundamine pea et ainuotstarbekas. Siin on oluline tõsta veelgi turismiorganisatsioonide koostöö kvaliteeti regiooni sees ja ühtselt riiklike või üleriigilise mastaabiga turismiarendusorganisatsioonidega turundada Eestit kui tervikut ning lähtuda regionaalseid ja valdkondlikke osasid lõimivast turunduskontseptsioonist ja seda vastava praktilise tegevuse läbiviimisel arvestada. Sama ühtsus turunduses peaks kehtima ka lähiregioonides (teised Balti riigid, Peterburi, Pihkva, Soome), kus regionaalsetel, maakondlikel ja kohalikel organisatsioonidel on veelgi enam tavaks saanud oma turundusaja ajada.

SA Lõuna-Eesti Turism organisatsiooni arengut toetav turundus on suunatud finants- ja huvidoonoritele. Nendeks on KOV-üksused läbi maakondlike liitude, riik läbi maavalitsuste ja EASi (MKM) ning regiooni turismiettevõtjad. Maavalitsused, omavalitsusliidud ning linna- ja vallavalitsused, turismiettevõtjad on ka teiste turismi- ja piirkondlike arendusorganisatsioonide jaoks peamisteks huvitatuse tekitamise ja finantsressursside hankimise sihtrühmadeks – erineb vaid regionaalne ulatus. Siin on organisatsioonid teineteise suhtes sageli konkurendid ning SA Lõuna-Eesti Turism seisukohast valitseb oht, et linna- ja valla valitsuste ja kohalike ettevõtjate olemuslikult kohalikud huvid ning maavalitsuste ja omavalitsusliitude olemuslikult maakondlikud huvid võivad leida oluliselt parema väljenduse ka vastavate kohalike, piirkondlike ja maakondlike organisatsioonide rahastamises. Mitmes maakonnas on maakondlik turismiarendusorganisatsioon kohalike ettevõtjate endi poolt loodud ning nad on vastava MTÜ liikmed, mis seob nende huvid väga lähedalt ja üheselt vastava organisatsiooni huvidega (vt. ka järgmised alapeatükid) ning jätab konkurentsile üsna vähe ruumi.

Koolitustegevuse sihtrühmadeks on SA Lõuna-Eesti Turism regiooni turismiettevõtjad ja –töötajad (sh ka KOV ja maavalitsuste valdkonna ametnikud, teiste sihtasutuste, mittetulundusühingute turismispetsialistid). Koolituses võib regiooni erinevate organisatsioonide tegevust hinnata üldiselt pigem teineteist täiendavana, kusjuures SA Lõuna-Eesti Turism positsioon on parim konkreetsete regionaalse mastaabiga toodete edendamise seotud koolituse organiseerimises, samas kui MAKidel on parimad võimalused üldise ettevõtluskoolituse, üleriigilistel valdkondlikel katusorganisatsioonidel nagu Eesti Maaturism aga vastava valdkonna koolituse pakkumisel. Et sihtrühmad kõigil organisatsioonidel suurel määral kattuvad, siis on peamiseks väljakutseks siin organisatsioonide vaheline koostöö ühtse regionaalse koolituskalendri kavandamises ja kokkupanemises lähtudes turismiettevõtjate ja –töötajate vajadustest ja võimalustest koolitustel osaleda. Regionaalne mastaap on sellise tegevuse jaoks üks optimaalsemaid, mistõttu SA Lõuna-Eesti Turism võiks olla selle tegevuse jaoks jätkuvalt soodsaim “asukoht”.

Kõigi turismiarendusorganisatsioonide ja ka -ettevõtjate turismiinfo on suunatud nii sise- kui ka välisturistidele, viitade näol ka kohalikele elanikele. Samas omab organisatsioonide sellealane tegevus üldiselt teineteist täiendavat ja sihtrühmade osas vähekonkurentsilist iseloomu.

Strateegilise arendamise alases tegevuses konkureerib SA Lõuna-Eesti Turism teiste arendusorganisatsioonidega esiteks ettevõtjate, KOV ja maavalitsuste ametnike tähelepanu eest turismialaste strateegiliste dokumentide koostamise perioodil ning samuti elluviimise perioodil. Lihtsam on olukord dokumentide koostamise ajal, kuivõrd turismialaseid arengudokumente ei ole regioonis eriti palju ning olulisi takistusi osalemiseks ei esine. Elluviimise puhul on asi keerulisem, kuivõrd siin konkureeritakse kohalike ja maakondlike arengukavadega ressursside pärast. Samuti on viimati viidatud kavad organisatoorselt vastavalt linna- ja vallavalitsustele ja maavalitsustele (nende ametnikele) lähedasemad ja olulisemad. Turismi arengukavade elluviimine toimub nende perspektiivist kaasneva nähtusena kohaliku ja maakondliku arengukava tegevuste teostamisel.

Teiseks strateegilise arendamisega seotud konkurentsituatsiooniks on turismialaste eesmärkide ja tegevuste sisestamine kohalikesse ja maakondlikesse arengukavadesse, kus konkurentsituatsioon ei piirdu mitte ainult turismi valdkonna tegijatega, vaid haarab kõiki valdkondi. Et turism ei kuulu kohustuslike omavalitsuslike ülesannete hulka, siis seda olulisem on siin vältida killustatust ja konkurentsi turismisektori organisatsioonide vahel. Seda ka maakondlike arengukavade kontekstis, kuna ka sealsete tegevuste väga tähtsaks finantseerimise allikaks on üldjuhul (lisaks

riigieelarvele) kohalikud eelarved. Seega on SA Lõuna-Eesti Turism prioriteetide väljendumise üheks oluliseks eelduseks kokkulepped teiste regiooni turismiarenguorganisatsioonidega, kattuvus prioriteetides.

Esindatud huvid

SA Lõuna-Eesti Turism on asutatud riigi poolt ning riigi asutajaõiguse teostajaks on Valga Maavanem. Sihtasutuses on siiski esindatud laiem huvide ring, mille kujunemist illustreerib ekskursssihtasutuse loomisele eelnenud ajajärku.

Protokolliline otsus luua Lõuna-Eesti Turismi Arengufond tehti maavanemate poolt volitatud isikute poolt 12. mail 1994.a. Arengufondi eesmärgiks seati Lõuna-Eesti turismipiirkonna kujundamine. Selle tulemusel sõlmisid 16. juunil 1994.a Tartu, Võru, Valga, Viljandi ja Põlva maavanemad turismialase koostöölepingu. 3. märtsil 1995.a. otsustati võtta loodud institutsioonile nimeks Lõuna-Eesti Turismi Arengu Nõukogu, kuna fondi ei olnud võimalik registreerida. 15. mail 1995.a. asus tööle Lõuna-Eesti turismi koordinaator.

11. septembril 1997.a sõlmisid Tartu, Põlva, Valga, Viljandi, Võru ja Jõgeva maavanemad lepingu SA Lõuna-Eesti turism asutamiseks, et toetada:

- turismialase töö koordineerimist Lõuna-Eestis;
- turismialaste andmebaaside haldamist ja toote arendust;
- piirkondliku turismialase reklaami, statistika ja marketingi ning koolitusprojektide läbiviimist.

28. jaanuaril 1998.a. asutati Sihtasutus Lõuna- Eesti Turism.

Sihtasutuses esindatud huvid leiavad väljenduse nõukogu tegevuses. Vastavalt seadusele kavandab nõukogu sihtasutuse tegevust ning korraldab sihtasutuse juhtimist ja teostab järelvalvet sihtasutuse tegevuse üle. Nõukogu kohustuseks on ka kinnitada sihtasutuse iga-aastased tegevuseesmärgid. SA Lõuna-Eesti Turism nõukogus on 19 liiget, kes määratakse kolmeks aastaks asutajate poolt.

Sihtasutuse nõukogu esimees on Tartu Maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna juhataja. Veel on SA Lõuna-Eesti Turism Nõukogu koosseisus regiooni kõik 6 maavalitsust ja 6 omavalitsuste liitu, lisaks Tartu linn ning 6 maakonna turismiettevõtjate esindajad.

Suhteliselt mitmekesine on ka teiste regiooni arendusasutuste nõukogudes või muudes juhtorganites esindatud huvide institutsionaalne sisu.

Tabel 12. Turismiarendusorganisatsioonide nõukogudes esindatud institutsionaalsed huvid

	Maa-valitsused	Maa-kondlikud oma-valitsuste liidud	Kohaliku oma-valitsuse üksused	Era-ettevõtted	Spetsialistid
SA Lõuna-Eesti Turism	Jah	Jah	Tartu linn	Jah	
Piirkonna turismiarenduse organisatsioonid		Jah	Jah	Jah	Jah
Piirkondlikud arendus-organisatsioonid	Jah, teised riigi-asutused		Jah	Jah	Jah
Maakondlikud arenduskeskused	Jah	Jah	Jah	Jah, sh ettevõtlus-organisatsioonid MTÜ'de esindajad	

Huvide regionaalsus on kõige komplitseeritum SA Lõuna-Eesti Turism. Nõukogus on korraka esindatud 6 maakonna ja 6 omavalitsusüksuste liidu huvid, lisaks Tartu linna ning omavalitsusliitude kaudu veel 93 omavalitsusüksuse huvid. Maakondade piire ületavaid huve koondavad veel ka piirkondlike arendusorganisatsioonide nagu VVV SA, Võrtsjärve SA nõukogud.

Tabel 13. Turismiarendusorganisatsioonide nõukogudes esindatud piirkondlikud huvid

	Eesti	Lõuna-Eesti	Maakond	Oma-valitsus-üksus
SA Lõuna-Eesti Turism		+	++++++	++++++ ++++++
EAS turismiarenduskeskus	+			
Maakondlikud turismiarenduse organisatsioonid			+	++++++
Piirkondlikud arendus-organisatsioonid			+++	++++++
Maakondlikud			+	++++++

arenduskeskused				+++
Maavalitsused	+		+	
Maakondlikud omavalitsuste liidud			+	++++++ +++
Kohaliku omavalitsuse üksused				+

Rahastamine

SA Lõuna-Eesti Turism tulud on alates 2005.a. võrreldes eelnenud aastatega mitmekordistunud, ulatudes 2006.a. erinevate allikate alusel 5-6 miljoni kroonini. See on 0,6% juhtiva turismivaldkonna riigisihatasutuse EAS tegevustuludest. 2007. aasta käibeprognoos on ca 9,0 miljonit krooni. Tulemiarued näitavad, et järjest on kasvanud välisvahendite osakaal tuludes. 2007. aastal toimunud hüppelise käibekasvu andiski VHB projekt, milles SA Lõuna-Eesti Turism oli juhtivpartner. Kokku osales projektis 32 partnerit Eestist, 12 Lätist ja 2 Leedust. Kuna välisprojektidest laekub raha peale tehtud kulutuste tunnistamist, siis tähendab projektijuhtimine ka oskust juhtida rahavoogusid.

Liikmemaksude laekumine on jäänud kõikidel aastatel enam-vähem samaks. Liikmemaksude osakaal maavalitsuste poolt eraldatud toetustest ei ole märkimisväärne (nt. 2006.a. Tartu Maavalitsusel – 0,14%, Valga Maavalitsusel – 0,25%). Omavalitsuste liitude kuludes on liikmemaksu osa olulisem (2006.a. Tartu OVL – 0,8%, Valga Maavalitsusel – 2,9%). Võrreldes omavalitsuste liitudele endile laekunud liikmemakse nende poolt sihtasutusele tehtud mittesihotstarbeliste eraldistega selgub, et see ulatub Valgamaa OVL puhul 14,0%, samas kui Tartumaa OVL puhul on 4,2%.

Tabel 14. SA Lõuna-Eesti Turism tulud (SA Lõuna-Eesti Turism majandusaasta aruanded)

	2002	2003	2004	2005	2006
Laekumine liikmemaksudest	600 000	600 000	525 000	675 000	600 000
6 OVL	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
6 maavalitsust	300 000	300 000	225 000	375 000	300 000
Projektidega seotud tulud	461 858	182 027	136 999	2 281 427	4 623 390
VHB Zone				1 741 230	3 486 082
Lõuna-Eesti brändi kommunikatsioonistrateegia				540 197	306 051
Muude projektide tulud				0	831 257
Teistele ettevõtetele müüdü tooted ja teenused	182 478	239 741	188 650	150 452	139 138
Muud äritulud	863		100 000		
TULUD KOKKU	1 245 199	1 021 768	950 649	3 106 879	5 362 528

Tabel 15. SA Lõuna-Eesti Turism tulud tulemiaruaude alusel (Rahandusministeerium)

	2005		2006		2007, 3 kvartalit	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Kaupade ja teenuste müük	122	3,9%	139	2,3%	62	1,4%
Saadud toetused, sh.	2984	96,1%	6014	97,7%	4355	98,6%
Kodumaine sihtfinantseerimine tegevuskuludeks*	2156	69,4%	2173	35,3%	950	21,5%
Välisabi tegevuskuludeks	447	14,4%	2894	47,0%	1501	34,0%
Välisabi vahendamine tegevuskuludeks		0,0%	791	12,9%	1770	40,1%
Välisabi kaasfinantseerimine tegevuskuludeks	379	12,2%	155	2,5%	132	3,0%
Saadud mittesihotstarbeline finantseerimine		0,0%		0,0%		0,0%
Saadud liikmemaksud		0,0%		0,0%		0,0%
Tegevustulud kokku	3106	100%	6153	100%	4417	100%

* Kodumaine sihtfinantseerimine on 600 000 krooni, ülejäänud raha on projektides osalevate partnerite panus, mille eest SA Lõuna-Eesti Turism osutab teenust.

SA Lõuna-Eesti Turism tulud on suurimad regiooni turismiarendusorganisatsioonide seas. Ainsana on samas suurusjärgus veel SA Tartumaa Turism 2,2 miljoni krooniga, kuid tuleb arvestada, et Tartu linna otsetoetus selles on 1,5 miljonit krooni. Umbes 2 miljoni suurune on ka enamuse MAK'ide ja kahe suurema piirkondliku arendusorganisatsiooni (VSA, VVV SA) tulude maht. Toetused moodustavad suurema osa tuludest ka teiste avaliku sektori sihtasutuste tuludest.

Tabel 16. Avaliku sektori turismi valdkonna sihtasutuste tulud tulemiaruaude alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	SA Lõuna-Eesti Turism		SA Tartumaa Turism		SA Tõrva-Helme Turism		SA Valgamaa Turism		SA Kuremaa Turismi- ja Arenduskeskus	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Kaupade ja teenuste müük	139	2,3%	189	8,4%	53	19,7%	31	6,7%	451	50,1%
Saadud toetused, sh.	6014	97,7%	1972	87,6%	216	80,3%	362	78,4%	449	49,9%
Kodumaine sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	2173*	35,3%	1421	63,1%		0,0%	347	75,1%	449	49,9%
Välisabi tegevuskuludeks	2894	47,0%	337	15,0%		0,0%	8	1,7%		0,0%
Välisabi vahendamine tegevuskuludeks	791	12,9%		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%
Välisabi kaasfinantseerimine tegevuskuludeks	155	2,5%	212	9,4%		0,0%		0,0%		0,0%
Saadud mittesihotstarbeline finantseerimine		0,0%	1	0,0%	216	80,3%		0,0%		0,0%
Saadud liikmemaksud		0,0%		0,0%		0,0%				
Muud tulud	0	0,0%	91	4,0%		0,0%	69	14,9%		0,0%
Tegevustulud kokku	6153	100%	2252	100%	269	100%	462	100%	900	100%

* siia on arvestatud ka projektide kaasfinantseerimised, mille eest said partnerid teenuseid. Kodumaine sihtfinantseerimine tegevuskuludeks oli ainult 600 tuhat.

MAK'ide tulud teenuste müügist on mõnevõrra suuremad kui turismi sihtasutustel, kuid jäävad ikkagi alla 25% ning suurimaks tuluallikaks on sarnaselt sihtotstarbelised toetused, mis on 1-2 miljoni krooni vahel. Üldjuhul on tegemist kodumaise sihtfinantseeringuga, lepinguliste teenuste osutamisega EASile.

Tabel 17. Maakondlike arenduskeskuste tulud tulemiaruanete alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	SA Tartu Ärinõuandla		SA Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus		SA Põlvamaa Arenduskeskus	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Kaupade ja teenuste müük	425	19,5%	330	19,4%	409	5,4%
Saadud toetused, sh.	1756	80,5%	1323	77,7%	7192	94,6%
Kodumaine sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	1667	76,4%	1273	74,8%	3433	45,2%
Kodumaine sihtfinantseerimise vahendamine tegevuskuludeks						
Välisabi tegevuskuludeks	66	3,0%		0,0%	3734	49,1%
Välisabi vahendamine tegevuskuludeks		0,0%		0,0%		0,0%
Välisabi kaasfinantseerimine tegevuskuludeks	22	1,0%		0,0%	24	0,3%
Saadud mittesihotstarbeline finantseerimine		0,0%	10	0,6%		
Saadud liikmemaksud		0,0%		0,0%		
Muud tulud		0,0%	50	2,9%		0,0%
Tegevustulud kokku	2181	100%	1703	100%	7601	100%

Tabel 18. Maakondlike arenduskeskuste tulud tulemiaruanete alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	SA Valgamaa Arenguagentuur		SA Võrumaa Arenguagentuur		SA Viljandimaa Arenduskeskus	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Kaupade ja teenuste müük	634	24,1%	413	24,6%	217	13,2%
Saadud toetused, sh.	2001	75,9%	1264	75,4%	1429	86,8%
Kodumaine sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	899	34,1%	1264	75,4%	1429	86,8%
Välisabi tegevuskuludeks	934	35,4%		0,0%		0,0%
Välisabi vahendamine tegevuskuludeks		0,0%		0,0%		0,0%
Välisabi kaasfinantseerimine tegevuskuludeks	154	5,8%		0,0%		0,0%
Saadud mittesihotstarbeline finantseerimine						
Saadud liikmemaksud						
Muud tulud		0,0%		0,0%		0,0%
Tegevustulud kokku	2635	100%	1677	100%	1646	100%

Piirkondlike arendusorganisatsioonide tuludes on sihtotstarbeliste toetuste osakaal veelgi suurem. Neist kahel suuremal koguni üle 90%.

Tabel 19. Piirkondlike arendusorganisatsioonide tulud tulemiaruanete alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	Võrtsjärve SA		VVV SA		SA Peipsiveere Areng	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Kaupade ja teenuste müük	204	8,9%	121	6,3%	56	17,7%
Saadud toetused, sh.	2099	91,1%	1790	93,7%	260	82,0%
Kodumaine sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	585	25,4%	448	23,4%	57	18,0%
Kodumaine sihtfinantseerimise vahendamine tegevuskuludeks						
Välisabi tegevuskuludeks	869	37,7%	514	26,9%	59	18,6%
Välisabi vahendamine tegevuskuludeks		0,0%		0,0%		0,0%
Välisabi kaasfinantseerimine tegevuskuludeks	42	1,8%		0,0%		0,0%
Saadud mittesihotstarbeline finantseerimine	404	17,5%	424	22,2%	143	45,1%
Saadud liikmemaksud				0,0%	102	32,2%
Muud tulud		0,0%		0,0%	1	0,3%
Tegevustulud kokku	2303	100%	1911	100%	317	100%

Sihtasutuse Lõuna-Eesti Turism kulud on seotud eelkõige projektide teostamisega – uurimis- ja arendustööd, info- ja PR teenused, viimasel kahel aastal ka (edasi) antud toetused teistele turismisektoris tegutsejatele. Tööjõukulud on jäänud viimastel aastatel 1 miljoni krooni ligidale.

Tabel 20. SA Lõuna-Eesti Turism kulud (SA Lõuna-Eesti Turism majandusaasta aruanded)

	2002	2003	2004	2005	2006
VHB Zone				1 647 274	2 848 278
Loodusturism					788 881
Lõuna-Eesti brändi kommunikatsioonistrateegia				540 197	481 958
NICE projekt				41 932	
Muud projektid				315 699	239 071
KOKKU projektid	546 450	594 224	468 095	2 545 102	4 358 188
Mitmesugused tegevuskulud	309 654	282 038	298 969	211 118	264 199
KOKKU	856 104	876 262	767 064	2 756 220	4 622 387

Tabel 21. SA Lõuna-Eesti Turism kulud tulemiaruanete alusel (Rahandusministeerium)

	2005		2006		2007, 3 kvartalit	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Antud toetused		0,0%	791	13,8%	1770	31,7%
Tööjõukulud, sh.	1006	33,3%	919	16,1%	727	13,0%
Nõukogude ja juhatuste liikmed	180	6,0%	205	3,6%	196	3,5%
Tippspetsialistide palk*	573	19,0%	481	8,4%	330	5,9%

Ajutiste lepinguliste töötajate töötasu		0,0%		0,0%	1	0,0%
Majandamiskulud, sh.	1894	62,7%	3983	69,7%	3021	54,1%
Info- ja PR teenused		0,0%	591	10,3%		0,0%
Uurimis- ja arendustööd		0,0%	2115	37,0%	2709	48,6%
Lähetuskulud	719	23,8%	322	5,6%	75	1,3%
Ürituste ja näituste korraldamise kulud	144	4,8%	163	2,9%	70	1,3%
Reklaamikulud	447	14,8%		0,0%	1	0,0%
Muud kulud	122	4,0%	19	0,3%	61	1,1%
Tegevuskulud kokku	3022	100%	5712	100%	5579	100%

* SA Lõuna-Eesti Turism töötab põhikohaga vaid juhataja. Teised spetsialistid on ajutised projektijuhid, kes on seotud lepingutega konkreetsete projektide täitmiseks. Seega põhineb SA Lõuna-Eesti Turism vaid ühe töötaja õlul, kuna projekti põhjal saab töötajaid värvata vaid projektitaotluse rahastamise olemasolul (võrdluseks SA Tartumaa Turism on mehitatud nelja põhikohaga töötajaga).

Kõigil turismiarenduse sihtasutustel domineerivad majanduskulud, mille täpsem jaotus sõltub projektide iseloomust. Tööjõukulude osakaal on alla 30%.

Tabel 22. Avaliku sektori turismiarendusasutuste kulud tulemiaruanne alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	SA Lõuna-Eesti Turism		SA Tartumaa Turism		SA Tõrva-Helme Turism		SA Valgamaa Turism		SA Kuremaa Turismi- ja Arenduskeskus	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Antud toetused	791	13,8%	56	2,5%		0%		0%	97	11%
Tööjõukulud, sh.	919	16,1%	649	29,4%	128	51%	111	27%	162	18%
Avaliku teenistuse ametnikud										
Nõukogude ja juhatuste liikmed	205	3,6%	134	6,1%		0%		0%	65	7%
Juhid	0	0,0%	0	0,0%	82	32%	65	16%		0%
Tippspetsialistide palk	481	8,4%		0,0%		0%	1	0%		0%
Keskastme spetsialistid	0	0,0%	317	14,4%	14	6%	15	4%	37	4%
Ajutiste lepinguliste töötajate töötasu		0,0%	35	1,6%		0%		0%		0%
Majandamiskulud, sh.	3983	69,7%	1392	63,2%	125	49%	280	67%	563	61%
Info- ja PR teenused	591	10,3%	631	28,6%	36	14%	155	37%		0%
Uurimis- ja arendustööd	2115	37,0%	30	1,4%		0%		0%		0%
Lähetuskulud	322	5,6%	105	4,8%		0%	39	9%		0%
Ürituste ja näituste korraldamise kulud	163	2,9%	91	4,1%		0%		0%		0%
Reklaamikulud		0,0%	197	8,9%	9	4%		0%	9	1%
Muud kulud	19	0,3%	107	4,9%		0%	26	6%	95	10%
Tegevuskulud kokku	5712	100%	2204	100%	253	100%	417	100%	917	100%

Veelgi väiksem on tööjõukulude osakaal piirkondlike arendusorganisatsioonide kuludes. Andmete võrdlemisel tuleb pidada silmas, et tööjõukuludes sisalduvad nii põhikohaga kui ka

lepingulised töötajad. Viimased on aga sõltuvuses käimasolevatest projektidest.

Tabel 23. Avaliku sektori piirkondlike arendusasutuste kulud tulemiaruannete alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	Võrtsjärve SA		VVV SA		SA Peipsiveere Areng	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Antud toetused		0%		0%	1	0%
Tööjõukulud, sh.	178	8%	415	21%	136	50%
Avaliku teenistuse ametnikud						
Nõukogude ja juhatuste liikmed	4	0%	126	6%	38	14%
Juhid	60	3%	5	0%		0%
Tippspetsialistide palk		0%	54	3%		0%
Keskastme spetsialistid	54	3%		0%		0%
Ajutiste lepinguliste töötajate töötasu	13	1%	125	6%	63	23%
Majandamiskulud, sh.	1549	73%	1109	57%	105	39%
Info- ja PR teenused	77	4%	103	5%		0%
Uurimis- ja arendustööd	163	8%	320	16%		0%
Lähetuskulud	27	1%	6	0%		0%
Ürituste ja näituste korraldamise kulud	101	5%	175	9%		0%
Reklaamikulud		0%		0%		0%
Muud kulud	385	18%	424	22%	29	11%
Tegevuskulud kokku	2112	100%	1948	100%	271	100%

MAK'idel moodustavad tööjõukulud palju olulisema osa eelarvest ning üldjuhul ületavad majandamiskulusid.

Tabel 24. Maakondlike arenduskeskuste kulud tulemiaruannete alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	SA Tartu Ärinõuandla		SA Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus		SA Põlvamaa Arenduskeskus	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Antud toetused	5	0,3%		0%		0%
Tööjõukulud, sh.	1143	58,4%	886	49%	953	13%
Avaliku teenistuse ametnikud						
Nõukogude ja juhatuste liikmed		0,0%		0%	177	2%
Juhid	252	12,9%	213	12%		0%
Tippspetsialistide palk		0,0%		0%		0%
Keskastme spetsialistid	586	30,0%	359	20%	537	7%
Ajutiste lepinguliste töötajate töötasu		0,0%	58	3%		0%
Majandamiskulud, sh.	701	35,8%	763	43%	6442	86%
Info- ja PR teenused	10	0,5%		0%	68	1%
Uurimis- ja arendustööd	40	2,0%	20	1%		0%
Lähetuskulud	6	0,3%	14	1%	15	0%
Ürituste ja näituste korraldamise kulud		0,0%	197	11%		0%
Reklaamikulud		0,0%		0%		0%
Muud kulud	107	5,5%	146	8%	63	1%
Tegevuskulud kokku	1956	100%	1795	100%	7458	100%

Tabel 25. Maakondlike arenduskeskuste kulud tulemiaruanete alusel, 2006.a. (Rahandusministeerium)

	SA Valgamaa Arenuagentuur		SA Võrumaa Arenuagentuur		SA Viljandimaa Arenduskeskus	
	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%	Tuh. kr.	%
Antud toetused		0%	5	0%	3	0%
Tööjõukulud, sh.	1243	49%	1005	60%	1538	62%
Avaliku teenistuse ametnikud						
Nõukogude ja juhatuste liikmed	183	7%		0%		0%
Juhid		0%	273	16%	282	11%
Tippspetsialistide palk		0%	303	18%	224	9%
Keskastme spetsialistid	381	15%	166	10%		0%
Ajutiste lepinguliste töötajate töötasu	353	14%	11	1%		0%
Majandamiskulud, sh.	1213	48%	611	36%	858	34%
Info- ja PR teenused		0%	44	3%	26	1%
Uurimis- ja arendustööd		0%	37	2%		0%
Lähetuskulud	276	11%	13	1%	206	8%
Ürituste ja näituste korraldamise kulud		0%	21	1%		0%
Reklaamikulud		0%		0%		0%
Muud kulud	58	2%	58	3%	94	4%
Tegevuskulud kokku	2514	100%	1679	100%	2493	100%

Olulised turismiarendustegevuse finantseerijad on ka regiooni kohaliku omavalitsuse üksused, mis aastatel 2004-2007 kulutasid kohalikest eelarvetest turismi reall kokku üle 50 miljoni krooni. Enim on turismi kohalikest eelarvetest panustatud Võrumaa omavalitsusüksustes, kõige vähem Jõgevamaal. Kulutuste vahe nende kahe maakonna vahel aastatel 2004-2007 on seejuures üle 10 korra.

Tabel 26. Turismikulud kohalikes eelarvetes, 2004-2007 (Rahandusministeerium)

	2004	2005	2006	2007/11	Kokku
Jõgevamaa	221 072	274 035	479 234	340 443	1 314 784
Põlvamaa	1 124 071	1 979 913	2 693 141	758 730	6 555 855
Tartumaa	1 059 817	2 615 493	2 345 809	3 122 691	9 143 810
Valgamaa	1 053 234	1 276 289	5 352 150	2 103 169	9 784 842
Viljandimaa	1 451 707	3 863 813	2 102 021	1 631 290	9 048 831
Võrumaa	3 358 398	3 821 105	5 873 052	3 590 828	16 643 383
Kokku	8 268 299	13 830 648	18 845 407	11 547 151	52 491 505

Regiooni 93 omavalitsusüksusest tegi perioodil 2004-2007 turismi eelarverealt kulutusi 49, neist 31 üle 100 tuhande ja 11 üle 1 miljoni krooni.

Tabel 27. Turismikulude TOP 20 Lõuna-Eesti linnades ja valdades, 2004-2007 (Rahandusministeerium)

	2004	2005	2006	2007/11	Kokku 2004-2007
Rõuge	1 964 399	2 834 921	1 910 322	284 891	6 994 533
Viljandi L	1 295 076	2 661 357	1 076 767	1 280 627	6 313 827
Tartu L	578 500	1 872 371	1 355 447	2 215 000	6 021 318
Sangaste	293 832	197 994	4 472 221	944 919	5 908 966
Vastseliina	1 004 432	605 194	1 502 445	2 036 704	5 148 775
Mooste	897 210	1 772 902	2 174 148	131 665	4 975 926
Elva L	326 824	581 217	653 905	672 318	2 234 264
Võru L	45 800	45 800	1 917 510	45 800	2 054 910
Otepää	308 821	247 245	306 979	477 102	1 340 147
Viiratsi	5 050	24 600	948 858	247 928	1 226 436
Karksi	99 688	1 038 161	12 880	5 000	1 155 729
Jõgeva	174 366	190 693	337 734	244 365	947 158
Sõmerpalu	90 685	41 748	182 741	612 691	927 865
Tõrva L	176 946	209 330	196 111	285 028	867 415
Helme	94 500	422 453	94 610	108 000	719 563
Meremäe	123 777	132 647	174 723	243 428	674 575
Kõlleste	11 834	33 636	249 180	357 477	652 127
Rannu	45 000	55 000	232 554	176 885	509 439
Haanja	3 000	13 446	118 164	351 200	485 810
Värska	165 998	134 766	111 888	37 500	450 152

Vaadeldes mõningate suuremate omavalitsusüksuste 2007.a. eelarveid võib näiteks Tartu linna puhul näiteks täheldada suurt toetust SA Tartumaa Turism (sh ka TIK kulused) – 1,8 miljonit krooni. Veelgi suurem on toetus linna puhke- ja meelelahutusmajanduse organisatsioonidele nagu SA Tähtvere Puhkepark (8 mln. kr.) ja SA Teaduskeskus Ahhaa (2,5 mln. kr.). Väiksemaid toetusi saavad ka MTÜ Antoniuse Gild, Tähtvere vald, SA Emajõe Jööriik ja SA Lennundusmuuseum. MAK saab linnalt 287 tuhat krooni.

Otepää valla otsesed turismikulud on seotud TIP ja külastuskeskuse ülalpidamise ja arendamisega, mis kokku nõuab 605 tuhat krooni, lisaks veel 190 tuhat krooni Otepää Suusamuuseumile.

Viljandi linna avalike suhete ja turismiameti haldusala aastaeelarve oli 611 tuhat krooni, millest 70 tuhat on toetus MTÜ Viljandimaa

Turismile. Ka Võru linn toetab oma maakonna turismiarendusühingut, seda 45 tuhande krooni ulatuses. Jõgeva linna turismikulud olid 137 tuhat krooni.

Töötajad

SA Lõuna-Eesti Turism tegevust juhib ja sihtasutust esindab juhatus. Juhatus nimetatakse ametisse kolmeks aastaks nõukogu poolt. Juhatusel on õigus esindada sihtasutust kõigis õigustoimingutes.

Juhatus allub sihtasutuse nõukogule ja on tema ees aruandekohustuslane. Juhatus peab esitama nõukogule vähemalt kord nelja kuu jooksul ülevaate sihtasutuse majandustegevusest ja majanduslikust seisundist, samuti teatama kohe sihtasutuse majandusliku seisundi olulisest halvenemisest ja muudest sihtasutuse majandustegevusega seotud olulistest asjaoludest.

Juhatusel võib tagasi kutsuda nõukogu. Seda vaid mõjuval põhjusel, milleks on eelkõige kohustuste olulisel määral täitmata jätmine või võimetus sihtasutust juhtida.

Teiste sihtasutuse töötajate lepingud on seotud konkreetsete projektide ja tööülesannetega. 2006.a. oli sihtasutuses töö üks põhikohaga juhataja. Kuigi 2006. aasta aruandes on kirjas 5 inimest, peab arvestama, et neist neli olid projektijuhid tähtajalise lepinguga (Via Hanseatica projekt, mis tänaseks on lõppenud). SA Tartumaa Turism toimib valdavalt põhikohaga töötajatel ja baasrahastusel. Teistes regiooni turismiarendusorganisatsioonides on igas ühes keskmiselt üks töötaja.

Tabel 28. Töötajate arv Lõuna-Eesti turismi valdkonna arendusorganisatsioonides (2005-2006 andmed tulemiaruanetest) *

	2005	2006	Turismi valdkonnas 2008.a. alguses
SA Lõuna-Eesti Turism*	4,85	5,00	1
SA Tartumaa Turism	3,30	3,50	5
SA Tõrva-Helme Turism	0,70	0,70	1,3
SA Valgamaa Turism	1,38	1,18	0
SA Kuremaa Turismi- ja Arenduskeskus	0,10	1,66	3
MTÜ Viljandimaa Turism			1
MTÜ Võrumaa Turismiliit			1

*Tegemist on statistiliselt arvestatava näitajaga. Põhikohaga töötab vaid juhataja ja teisi töötajad saab ajutisena palgata vaid projektide korral. Andmetes sisaldub ka 2 lapsehoolduspuhkusele läinud inimest ja 2 osalise tähtajalise töölepinguga inimest.

EAS Turismiarenduskeskuses töötab 2008.a. alguse seisuga 22 turismivaldkonna spetsialisti. Regiooni MAK'ides on eraldi turismi valdkonna töötaja pooltes.

Tabel 29. Töötajate arv EASis ja maakondlikes arenduskeskustes (2005-2006 andmed tulemiaruanettest)

	2005	2006	Turismi valdkonnas 2008.a. alguses
EAS	177,00	182,34	22
SA Tartu Ärinõuandla	4,71	6,56	0
SA Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus	3,00	4,09	0
SA Põlvamaa Arenduskeskus	6,30	7,04	1
SA Valgamaa Arenguagentuur	6,45	4,80	1
SA Võrumaa Arenguagentuur	3,08	3,83	1
SA Viljandimaa Arenduskeskus	3,00	4,00	0

Ka kahes piirkondlikus arendusorganisatsioonis on tööl turismi-spetsialist.

Tabel 30. Töötajate arv piirkondlikes arendusorganisatsioonides (2005-2006 andmed tulemiaruanettest)

	2005	2006	Turismi valdkonnas 2008.a. alguses
Võrtsjärve SA	1,00	2,00	1
VVV SA	1,10	1,50	1,5
SA Peipsiveere Areng	2,59	1,00	
SA Peipsi Koostöö Keskus			1

Maavalitsustest on turismiala ametnik Viljandi ja Jõgeva Maavalitsustes. Linna- ja vallavalitsustes Tartus ja Viljandis eraldis maine- ja struktuuriüksus vastavalt 3 ja 4 turismiala ametnikuga, lisaks veel turism oluliseks tegevusvaldkonnaks Otepää valla ja Põlva linna ametnikule.

Seega töötab Lõuna-Eestis avalikus sektoris kokku umbes 30 turismi valdkonna töötajat.

Tegevuse kasusaajad

SA Lõuna-Eesti Turism tegevuse kasusaajateks on:

- turismiettevõtjad, oma äri edendamisel

- riik oma ülesannete täitmisel, sh maavalitsused
- kohalikud omavalitsused ja omavalitsuste liidud oma ülesannete täitmisel
- elanikud läbi paranenud puhkemajanduse infrastruktuuri ja teenuste.

Tabel 31. Turismiarenduse institutsionaalsed kasusaajad

	Riik	KOV	Ettevõtjad	Elanikud
SA Lõuna-Eesti Turism	X	X	X	x
EAS turismiarenduskeskus	X	X	X	x
Piirkonna turismiarenduse organisatsioonid		X	X	
Piirkondlikud arendus-organisatsioonid		X	x	X
Maakondlikud arenduskeskused	X	X	X	
Maavalitsused	X			
Maakondlikud omavalitsuste liidud		X		
Kohaliku omavalitsuse üksused		X	x	X

Kasu regionaalne ulatus on SA Lõuna-Eesti Turism unikaalne Eesti turismiarenduse sektoris.

Tabel 32. Turismiarenduse kasu regionaalsus

	Eesti	Lõuna-Eesti	Maakond	Oma- valitsus- üksus	Äri- ja maaüksus
SA Lõuna-Eesti Turism	X	X	X	X	X
EAS turismiarenduskeskus	X	X	X	X	X
Piirkonna turismiarenduse organisatsioonid			X	X	X
Piirkondlikud arendus-organisatsioonid		X	X	X	X
Maakondlikud arenduskeskused			X	X	X
Maavalitsused			X		
Maakondlikud omavalitsuste liidud			X		
Kohaliku omavalitsuse üksused				X	X
Eraettevõtted					X

5. SA Lõuna-Eesti Turism koostööstsenariumid

SA Lõuna-Eesti Turismi koostöövõimaluste ja ülesannete jaotuse analüüsiks koostatakse 5 arengustsenariumit, mis paigutatakse Eesti ja regiooni turismi õiguslikku, strateegilisse ja institutsionaalsesse raamistikku.

Koostatud stsenaariumiteks on:

1. Inertsistsenaarium - SA Lõuna-Eesti Turism jätkab oma tegevust seniste ülesannete, koostöösuhete ja rahastusskeemidega.
2. Riikliku arengu stsenaarium - SA Lõuna-Eesti Turism lähtub tegevuses riikliku turismipoliitika rakendusametuse staatusest.
3. Munitsipaalstsenaarium - SA Lõuna-Eesti Turismi tegevus lähtub eelkõige Lõuna-Eesti kohaliku omavalitsuse üksuste huvidest.
4. Oikumeeniline stsenaarium - SA Lõuna-Eesti Turismi tegevus sisaldab nii riiklikke kui omavalitsuslikke ülesannete lahendamist, ei ole rangelt piiritletud ning suunatud turismialase tegevuse laiendamisele.
5. Likvideerimisstsenaarium - SA Lõuna-Eesti Turismi tegevus lõpetatakse.

Analüüsis võrreldakse stsenaariumite kaupa nende muutujate väärtusi teisi organisatsioone iseloomustavate väärtustega, tuuakse välja koostöö võimalused, tingimused ja tulemused, samuti konkurentsieelised ja tulemid. Lisaks pööratakse tähelepanu stsenaariumite kooskõlale asjakohaste õiguslike regulatsioonide ja strateegiliste suunistega.

Inertsistsenaarium

SA Lõuna-Eesti Turism jätkab oma tegevust seniste ülesannete, huvide, sihtrühmade, koostöösuhete ja rahastusskeemidega.

Ülesanded ja tegevused

Konkurents turismiarenduse põhitegevuste osas on regioonis tugev. Turismiprojektide koordineerimise ja turismitoodete arendamisega tegelevad kõik organisatsioonitüübid. Kõige sarnasem on SA Lõuna-Eesti tegevus tugevate maakondlike turismiorganisatsioonidega, eriti neist tugevaima, SA Tartumaa Turismiga. Kohaliku

omavalitsuse üksuste projektid on üldjuhul seotud konkreetsemate turismiobjektide, -rajatistega, komplekssemad ja koordineeritud projektid on piirkondliku arengu ja maakondade turismiorganisatsioonide korraldada.

SA Lõuna-Eesti Turism põhikirjaliste ülesannete seas loetletud öko- ja säästva turismi valdkonnad ning loodus- ja kultuurisäilitamise ülesanne kattuvad täies ulatuses Eesti Ökoturismi Ühenduse tegemistega (iseasi, et kui palju sellesse panustatakse), osaliselt ka piirkondlike arendusorganisatsioonide omadega. Info kogumise- ja analüüsi osas domineerib selgelt EAS Turismiarenduskeskus. Piirkondlike organisatsioonide tegevus on siin tagasihoidlik, kui välja arvestada oma spetsiifilises valdkonnas piirkondlike arendusorganisatsioonide poolt tehtu. MAK'ide, maavalitsuste ja omavalitsusüksuste jaoks on turismiinfo ja -teadmine üks osa üldisemast piirkondlikust infokogumist.

Koolituse osas suur sarnasus maakondlike turismiorganisatsioonidega. Üleriigiliste turismiühingute ja piirkondlike turismiarendusorganisatsioonidega eksisteerib osaline kattuvus nende huvivaldkondades, MAK'idega aga ettevõtluse jms üldteadmiste osas.

Sarnaselt SA Lõuna-Eesti Turism panustab ka SA Tartumaa Turism suhteliselt palju turunduses, sealhulgas välisturunduses. Mõlemate tegevus jääb siiski selgelt alla EAS Turismiarenduskeskuse tegevuse mahule ning on parimal juhul seda mõnevõrra täiendav. KOV-üksuste ja maakondade turundus on üldisemat laadi ja suhteliselt järjepidetu. Loomulikult on siin suur kattuvus turundatavate toodetega regionaalses mõttes. Piirkondlikud arendusorganisatsioonid tegelevad turundusega tagasihoidlikumalt ja lokaalsemalt.

Turismiinfo valdkonnas tegelevad kõik organisatsioonitüübid veebindusega ja infomaterjalide tootmise ja levitamisega. TIK/TIP haldamises, milles SA Lõuna-Eesti Turismi roll on väga tagasihoidlik, on põhilisteks tegijateks riik, KOV-üksused ja maakondlikud turismiarendusorganisatsioonid. Viidamajandus areneb aga peamiselt omavalitsusüksuste ja piirkondlike arendusorganisatsioonide tegevuse tulemusena. Suure töö on siin ära teinud SA Lõuna-Eesti Turism, kelle eestvedamisel on paigaldatud 187 maanteeviita, 12 teeninduskoha ja 4 objekti tähist, 7 viidapuud ja 10 piirkonna suurt kaarti.

Uuringuvaldkonnas domineerib EAS Turismiarenduskeskus, oma valdkondades on aktiivsed ka piirkondlikud arendusorganisatsioonid. Linnad ja vallad, vähemal määral ka MAK'id viivad läbi uuringuid üldteemadel, mis osaliselt katavad ka turismi valdkonda.

Turismi strateegiline arendamine haarab kõiki regionaalseid tasandeid riigist omavalitsusüksuseni. Maakondade ja

omavalitsusüksuste puhul on valdkondliku arengukava olemasolu siiski pigem erand, ning turismi arendamise olulisim dokument on üldarengukava. Kui turismi valdkondlikes kavades on kaetud enamasti turismiarenduse valdkondi, siis üldarengukavad keskenduvad valdavalt tootearendusele, mainekujundusele ja turundusele. Maakondlike ja kohalike strateegiate omavaheline kooskõla eesmärgi tasandil ei ole kuigi suur. Üldjuhul on eesmärk püstitatud piirkondliku konkurentsi võtmes.

SA Lõuna-Eesti Turism põhikirjaliste ülesannete ja tegelike tegevusvaldkondade võrdluses ilmneb, et tegevustes on suhteliselt suur tähtsus olnud loodusturismi ja säästva turismi arendamisel ning looduse ja kultuuripärandi säilitamise suunal. Põhikirjas ei ole eraldi kajastamist leidnud aga turismialase koolituse ja strateegilise arendamise ülesanded. Sellele vaatamata on SA Lõuna-Eesti Turism olnud aktiivne koolituste korraldaja aktiivse puhkuse ettevõtjatele. Koolituste raames on tutvustatud Ehe märki ja EASi kvaliteediprogrammi. Koostatud on käsiraamat loodusturismi ettevõtjatele ja juhendmaterjal säästva turismi tarvis. Korraldatud on ka loodusturismi alaseid õppereise Soome, Rootsi ja Eesti eri piirkondadesse.

SA Lõuna-Eesti Turism põhikirjalised ülesanded ja tegevused on üldiselt kaetud riikliku turismistrateegia meetmetega, kuid selget käsitlust ei ole leidnud regionaalsete sihtasutuste roll. Sama on ka turismi infosüsteemi arengukavas, kus regionaalsele tasandile ja regionaalse tasandi organisatsioonile viitab üksnes külustuskeskuste paiknemisega ja ülesannetega seotu.

RAK meetmetest nähakse ette sihtasutuste toetamist tootearenduse, turunduse ja info valdkondades. Maakondlikud arengukavad kavandavad panustada nii turundusse, mainekujundusse, tootearendus, turismiinfo ja –koolituse arendamisesse, kuid seejuures erinevad maakondade kaupa rõhuasetused. Valdade ja linnade arengukavades on rõhk turismi- ja puhkemajanduse lokaalsete toodete arendusele.

Niisiis on konkurentsituatsioon regiooni turismiarenduse väljal olulisemates valdkondades suhteliselt tihe. SA Lõuna-Eesti Turism konkurentsieelised tulenevad eelkõige tegevuse Lõuna-Eesti mastaabist, mis teistel arendusorganisatsioonidel puudub. Lõuna-Eesti kuute maakonda haaravaid loomulikest eeldustest tulenevaid võimalikke tooteid ei ole aga palju, mistõttu on vajalik veelgi loovamat ja sünergilisemat lähenemist. Regionaalsusest tulenevate eeliste realiseerimise kõige ökonoomsem viis on koostöös omavalitsusüksuste ja piirkondlike arendusorganisatsioonidega nende poolt arendatavate toodete "pakendamine" regiooni tasandil ning ühine turundamine. Mõlemad tegevused eeldavad nende järjekindlat rahastamist, kuna tegevus on reeglina suunatud pikaajaliste sihtide saavutamisele.

Strateegilise arendamise puhul on peamiseks koostöosuunaks konkretiseerida maakondi, KOV-üksusi ületavaid eesmärke ja nende saavutamise teid. Tuleb jõuda arusaamisele, milliste kohalike ja maakondlike meetmete toel on võimalik saavutada regionaalseid eesmärke ning milliseid spetsiifilisi regionaalseid meetmeid on tarvis.

Praeguses olukorras on probleemne leida sihtasutusele kohta turismiinfo süsteemis. Hea koostöö korral omavalitsusüksuste ja piirkondlike arendusorganisatsioonidega on üheks lihtsamaks võimaluseks ühtsete regionaalsete sarjade koostamine, ühtse regionaalse kujunduse või ka lihtsalt täiendava märgise esinemise tagamine erinevatel turismiinfomaterjalidel. Koostöö küsimus on ka regioonisisene ristturundus regioonis paiknevate TIKide ja TIPide baasil.

Koostöö arendamise üldiseks tingimusteks on huvide olemasolu partnerite seas, aga ka nende huvide aktiivne tekitamine regionaalse mastaabiga ideede genereerimisel ja lobby.

Esindatud huvid

Ühest küljest on SA Lõuna-Eesti Turism esindanud võrreldes teiste regiooni turismisektoris tegutsevate organisatsioonidega kõige enam huvisid, mis tagab laia toetuse sihtasutuse tegevusele. Teisest küljest on paljud nõukogus esindatud avaliku sektori organisatsioonid hajutanud oma huvid ning panustanud ka teistele arendusorganisatsioonidele, sh ka turismiarendusorganisatsioonidele. Veelgi enam, nagu ilmneb kohalikest eelarvetest, väljendavad linnad ja vallad kui peamised regioonisisised turismiarenduse rahastajad oma huve ka teistes turismiga seotud organisatsioonides. Eelistatakse finantseerimisel maakondlikke (turismi)arendusorganisatsioone ning palju turismialaseid tegevusi rahastatakse eraldi. Siiski on oluline, et tänu SA Lõuna-Eesti Turism nõukogu laiapõhjalisusele ja asjaolule, et paljud nõukogu liikmed on esindatud samaaegselt ka teiste avaliku sektori arendusorganisatsioonide nõukogudes, suudetud maakondade ülesed huvid üldjuhul prioritseerida ning vähendada maakondades tegevuste dubleerimist. Sihtasutuse Lõuna-Eesti Turism tugevuseks ongi maakondade ülesed huvide realiseerimine, mistõttu arvukas nõukogu liikmete arv on põhjendatud. See aga tähendab, et samas on sihtasutuse tegevusväli regioonisiselt mõnevõrra piiratud, kuivõrd tegevuses ei ole mõistlik konkureerida teiste regiooni arendusorganisatsioonidega, milles finantseerijate huvid on palju lähedasemalt ja konkreetsemalt esindatud. Kuna SA Lõuna-Eesti Turism esindab kuut maakonda, siis on olemas mastaabiefekt, mis annab organisatsioonile väga head võimalused olla väga arvestatav

koostööpartner riigi siseselt ja rahvusvahelisel tasandil. Seda funktsiooni on SA Lõuna-Eesti Turism ka väga hästi kandnud, olles eeskujuks teistele regioonidele turismialase sise- ja väliskoostöö korraldamisel Eestis. Siit on saadud eeskuju Põhja-Eesti ja Lääne-Eesti regionaalsete turismialaste katusorganisatsioonide tegemisel. SA Lõuna-Eesti Turism on tänu edukale osalemisele rahvusvahelises koostöös saanud usaldusväärse projektipartneri maine. Tegemist on organisatsiooniga, kes oli Interreg programmis esimene Eestist pärit juhtpartner.

Rahastamine

Sihtasutuse baasfinantseerimise tagavad maavalitsused ja omavalitsuste liidud, mis igaüks eraldavad aastas 50 000 krooni. Alates 2008. aastast rahastavad maavalitsused 75 000 krooniga. Omavalitsuste liitude poolt tehtud eraldised ei ole vastavatest läbirääkimistest hoolimata suurenenud. Eraldised moodustavad erineva proportsiooni vastavate organisatsioonide eelarvetes, kuid kujutavad endast pigem tagasihoidlikku osa nende kuludest. Võrreldes neid eraldisi kohalikest eelarvetest teistele turismiarengu organisatsioonidele eraldatavate vahendite suurusega, siis on siin arenguruumi küllaga. Kui iga Lõuna-Eesti omavalitsusüksus eraldaks SA Lõuna-Eesti Turism iga-aastaselt näiteks sama palju kui Võru linn MTÜ Võrumaa Turismiliidule 2007. aastal (45 000 krooni), siis suureneks sihtasutuse eelarve 4 miljoni krooni võrra.

Regiooni omavalitsusüksuste suhteliselt tagasihoidlikust panusest hoolimata on SA Lõuna-Eesti Turism eelarve siiski regiooni sarnastest organisatsioonidest suurem, tulenevalt finantseerijate suhteliselt suurest arvust ning riiklikele vahenditele projektide toetuseks.

Senine rahastamismudel ja tase tagavad sihtasutuse tegevuse jätkumise, kuid ei loo häid eeldusi stabiilseks arenguks, kompetentsi ja koostöövõime kasvuks.

Töötajad

Praegune rahastamismudel tähendab ühtlasi, et töösuhted on valdavalt projektipõhised ning töötajaskond liikuv. Kuivõrd vajadus on eelkõige projektijuhtide järele, siis on sellistes tingimustes raske arendada ja akumulierida organisatsioonis spetsiifilisi turismialaseid kompetentse. See loob selged piirid tegevuse laiendamisele ja süvendamisele.

Et regiooni avaliku sektori turismiarenduse organisatsioonid ja üksused on veelgi väiksemad ja üldisemat laadi kompetentsi

nõudvad, siis tööandjana on sihtasutus küllaltki konkurentsivõimeline võrreldes teiste sarnaste organisatsioonidega ka praegu.

Tegevuse kasusaajad

Institutsionaalses lõikes on SA Lõuna-Eesti Turism ja teiste regiooni arendusorganisatsioonide tegevuse kasusaajad suhteliselt sarnased. Erinevuseks on, et SA Lõuna-Eesti Turism puhul on kasu üldjuhul oluliselt hajutatam ning kasusaajate poolt kaudsemalt nende ülesannete täitmisega seotud. Sellest tulenevad ka teatud probleemid nõukogus esindatud huvide tugevusega ja sihtasutuse rahastamise vallas.

Seega seisab SA Lõuna-Eesti Turism ees vajadus veenda, et regionaalse tasandi arengud on kasulikud ka maavalitsuste ja omavalitsusüksuste lokaalsemate ülesannete täitmisel. Esmaseks kohaks, kus seda teha on maakondlike ja kohalike arengukavade koostamise protsess. Juhul kui turismi regionaalne dimensioon ei sisaldu vastavates arengukavades, siis on edaspidi väga raske leida praktilises arendustegevuses kohta regionaalsele mastaabile ja regionaalsele arendusorganisatsioonile.

Riikliku arendus- ja rakendusametuse arengustsenaarium

SA Lõuna-Eesti Turism toimib kui riiklik regionaalne arendus- ja rakendusamet. Stsenaariumiga kaasnevad peamised muutused on:

- Kujuneb riiklik organisatsioon, mis koosneb kesksest sihtasutusest ja 3 regionaalsest sihtasutusest, mille tegevus on administratiivsete regulatsioonidega kindlapiirilisel määral määratletud ja rollid selgelt välja toodud.
- Tähtsustub Lõuna-Eesti kui regionaalse toote arendamine Eesti alamtootena.
- Lõuna-Eestile määratakse riigisisene spetsialiseerumine loodusturismile ja etnokultuurile tuginevale turismile.
- Toimub Lõuna-Eesti ning loodusturismi ja etnokultuurilise turismi autonoomne turundamine välis- ja siseturgudel koordineerituna Eesti teiste regioonidega ning turismiarenduskeskusega.

Ülesanded ja tegevused

Temaatilisel ja selgelt regionaalsel spetsialiseerumisel luuakse eeldused konkurentsi vähenemiseks regiooni teiste turismiarendus-organisatsioonidega. Turunduses võib loota, et ühtse riikliku koordineerimise korral väheneb kattuvus Eesti üldise turismitoote ja regionaalse Lõuna-Eesti toote edendamiseks tehtava töö osas. Tekib vajadus sihtasutuse ülesannete laiendamiseks info kogumises, analüüsis ja edastamises, samuti uuringute valdkonnas, mis peaksid toetama nii spetsialiseerumist tootevaldkonnas kui ka regionaalse toote arendamist. Sihtasutuse ja regionaalse tasandi tähtsuse suurendamine on vajalik, et tagada regioonipõhise turundus-kommunikatsiooni kooskõla regioonipõhise turismiinfoga.

Kirjeldatud areng on üldiselt kooskõlas sihtasutuse põhikirjaga. Tegemist on riigi poolt asutatud sihtasutusega ning ülesannetes on kesksel kohal Lõuna-Eesti regiooni arendamine. Samuti tuuakse seal eraldi välja ülesanded loodusturismi ja säästva turismi osas ning, kultuuri ja looduse kaitses. Kahetine on arengu kooskõla riikliku turismistrateegiaga. Strateegia üldine ideoloogia samas toetab regionaalset spetsialiseerumist ning regionaalseid tooteid turunduses. Samuti viidatakse tootearenduses regionaalsele tasandile. Vastuolu tekib seoses riikliku infosüsteemi arendamisega, kuivõrd seal ei nähta regionaalsetele sihtasutustele mingit rolli ning on ebamäärane ka regionaalse taseme koht riiklikus infosüsteemis. Temaatiline spetsialiseerumine loodusturismile loob sisus suure kattuvuse maaturismi arengukavaga. Kindlasti suureneks konkurents temaatilise koolituse pakkumise osas.

Maakondlike ja kohalike arengukavade kontekstis on probleemseim ühildada stsenaariumi arengutega suur hulk erinevaid eesmärke turunduses ja mainekujunduses, kuid see on üldine väljakutse regionaalsel tasandil tegutsedes. Meetmete tasandil on loodusturismi käsitletud üsna vähestes arengukavades, sealhulgas ka mitte Lõuna-Eesti turismi arengukavas. Ka suuremat rolli info kogumises ja edastamises see arengukava ei toeta. Maakondlikud ja kohaliku arengukavad arendavad vastavaid piirkondlikke üksusi eraldi tootena, Lõuna-Eesti tasand ei ole neis olulisena käsitletud.

Arengukavad kajastavad ka sisulisi lahknevusi stsenaariumi temaatilisest rõhuasutusest. Nii ei tähtsustata Tartu linna arengusuundades üsna loomulikel põhjustel loodus- ja etnokultuuriga seotud turismi. Küll aga näeb Tartu arengustrateegia tasandil linn end Lõuna-Eesti keskusena, sh ka turismi valdkonnas.

Regionaalne spetsialiseerumine, selge rollijaotus turunduses ja infosüsteemi arengus loob eelduse ja vajaduse sihtasutuse töö stabiliseerumiseks, töötajate professionaalseks arenguks.

Sihtasutuse konkurentsieeliseks jääb regionaalne mastaap. Regiooni ulatusega tooted peaksid põhimõtteliselt olema välisturul paremad, huvitavamad, mitmekesisemad, võimalusterohkemad,

võrrelduna üksikute maakondade, piirkondade, linnade ja valdadega.

Välisturgude osas võib probleemiks osutada Lõuna-Eesti ja Eesti lahutamise võimalikkus ja otstarbekus tootena. Kui võrreldes maakondadega, linnadega ja valdadega on lihtsam tugevaid ja sisukaid regionaalseid tooteid luua, siis sama mastaabi printsiip kehtib ka Eesti kui terviku kohta. Regionaalne toode ei pruugi eraldiseisvana olla rahvusvahelises konkurentsivõimeline. Seega vaja väga selgelt ikkagi siduda Lõuna-Eesti turundus Eesti kui terviku turundamisega, mis eeldab head sisulist koostööd riigi keskse turismiarendusorganisatsiooniga.

Partnerluses ja sihtasutuse tegevuse suunamisel on eelduseks riigiasutuste tahe ja see on ka peamine stsenaariumi teostatavuse piirang. Regionaalsete sihtasutuste roll ei ole määratud ning hetkel puudub EASI soov delegeerida riiklikke ülesandeid regiooni tasandile piisavas ulatuses ja komplekselt, mis võimaldaks regionaalsete toodete arendamist lähedaselgi kvaliteedil kui seda hetkel Eesti kui terviku puhul tehakse. Küsimusi võib tekitada sellise regionaliseerimise otstarbekus riigi seisukohast.

Esindatud huvid

Huvid, millest sihtasutuse töö lähtub kitsenevad ning muutuvad ühtlasi ka selgemaks. Tahaplaanile jäävad kohalikud ja maakondlikud huvid ning väljakutse sihtasutuse jaoks seisneb riigi ja keskvalitsuse huvide regionaalses esindamises. Sellise arengu peamiseks takistuseks on see, et riik ei ole tegelikult turismialaste riiklike ülesannete regionaalsetele asutustele üleandmise huvi väljendanud.

Kriitiliseks küsimuseks saavad ka suhted kohalike omavalitsuste üksustega. Et regionaalne sihtasutus saab tootearenduses eelkõige tugineda sellele, mis maakondades, linnades ja valdades on, siis ei ole võimalik koostööd omavalitsusüksustega ja teiste regiooni turismitoodete arendajatega ja haldajatega võimalik vältida ka riiklike huvide prevaleerimisel. Omavalitsuslike huvide mitteesindatus nõukogus tuleb kompenseerida praktilisema huviga toodete paremaks turundamiseks sise- ja välisturgudel. Vastasel juhul võivad ka regionaalselt arendatud tooted jääda hõredaks. Positiivse fooni koostööle loob vähenev otsene konkurents riigi ressurside osas. Selge huvide määratlus vähendab ka konkureeriva lobby tähtsust.

Üheks kesise koostöö põhjuseks võib kujuneda ka spetsialiseerumisest johtuv sihtasutuse tegevuste temaatiline

mittesobivus osade maakondade, KOV-üksuste, ettevõtete huvidega.

Rahastamine

Riikliku huvi domineerimisel sihtasutuse töös peab see väljenduma ka rahastamises. Sihtasutuse koht riiklikus turismiarendussüsteemis peaks muutma sihtasutuse baasfinantseerimise lihtsamaks ja kindlamaks. Heaks lahenduseks oleks, kui EAS või Siseministeerium sõlmiks lepingud regionaalsete sihtasutustega teatud püsivate ülesannete täitmiseks (tootearendus, turundus, turismikoolitus, info, uuringud), sarnaselt MAK'idele. On positiivne, et riik eraldab 2008. aastal SA Lõuna-Eesti Turism tarvis otsefinantseeringuna 500 000 krooni aastas. See aga ei tohiks tähendada, et kuus maavalitsust lõpetaksid rahaeralduse, vähemalt mitte seni, kuni maavalitsuste roll Eesti riigi halduskorralduses pole täpsustatud. Maavalitsuste, omavalitsusüksuste ja nende ühishuvide, samuti erasektori huvide realiseerumine toimuks läbi projektide ning veelgi olulisemaks muutub sihtasutuse võimekus neid huvisid praktilise tegevusega konkreetsetel juhtudel rahuldada.

Töötajad

Riigi lepingulise rahastamisega luuakse eeldused stabiilse personali ja meeskonna suurema professionaalsuse väljakujunemiseks. Stsenaariumiga kaasnevate sisuliste muutustega töös tekib vajadus turunduse, turismiinfo, loodusturismi ja etnokultuuri valdkonna spetsialistide järele. Seda tuumikut täiendaksid vastavalt töös olevatele projektidele projektijuhid. Ühtlasi peaks paranema sihtasutuse võime osaleda strateegilises arengu kavandamises kõigil olulistel tasanditel, kõigi regiooni turismi arengu seisukohast oluliste arengukavade juures. Sihtasutuse positsioon riigi, kohalike omavalitsuse üksustele ja turismiettevõtjatele partnerina, aga ka tööandjana regioonis, tugevneks. Kõik see eeldab loomulikult tööjõukulude kasvu, mis peab olema põhjendatud seatud ülesannete parema täitmisega ja regiooni turismisektori tulude suhteliselt kiirema kasvuga.

Kasusaajad

Tegevuse esmaseks kasusaajaks muutub riik oma ülesannete täitmisel. Regioonisisest toimub kaugenemine arendusteenuse lõpptarbija (ettevõtja, turisti) teenindamisest. Pigem töö ja kasu suunatud teistele avalikele turismiarendusorganisatsioonidele.

Regionaalses lõikes jääb Lõuna-Eesti peamiseks kasusaajaks. Õnnestunud spetsialiseerumisel on võimalik ka kasusaava regiooni laienemine mõnedes töövaldkondades kogu Eestile. Kasu ulatus linnades ja valdades, maakondades sõltub nende endi eesmärkide kooskõlast sihtasutuse prioriteetidega, spetsialiseerumisest. Teatud juhtudel võib sihtasutuse poolt loodav kasu ka senisest väiksemaks jääda.

Munitsipaalhuvide stsenaarium

Stsenaariumi järgi lähtub SA Lõuna-Eesti Turismi tegevus eelkõige Lõuna-Eesti kohaliku omavalitsuse üksuste huvidest.

Ülesanded ja tegevused

Linnade ja valdade turismiarenduse eeldused ja eesmärgid on lokaalsed ja paljudel juhtudel mittekooskõlalised. Kuivõrd linna- ja vallavalitsused, maakondlikud ja piirkondlikud arendusorganisatsioonid tegelevad ise kohalike ja maakondlike eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste elluviimisega, siis sihtasutuse suunamuutusega regionaalne konkurents ülesannete ja tegevuste osas suureneb. Seejuures on sihtasutuse positsioon konkurentidest pigem nõrgem, kuna need asuvad toodetele lähemal ning regionaalse mastaabi eelised muutuvad tõenäoliselt teisejärguliseks. Tekib ka oht sattuda vastuollu põhikirjas rõhutatud regionaalse dimensiooniga.

Tegevuse peamiseks väljakutseks saab kogu regiooni katvate kohalike vajaduste ja eelduste koondamine püsival alusel, milles sihtasutuse konkurentsieelis säiliks. Tootearenduses raskendaks sellele väljakutsele edukas vastamine sihtasutuse tegevuse temaatilist spetsialiseerumist. Turunduses kitsendab ühistegevust see, et kõik olemasolevad maakondlikud ja kohalikud brändid, turundusideed on loodud individuaalsena ja konkureerivana.

Paremad koostöövõimalused on universaalsemates, kohtadega vähem seotud tegevusvaldkondades nagu koolitus, aga ka info kogumine ja edastamine. Koostööd ei soosi riikliku turismiinfosüsteemi strateegias kavandatu, kuivõrd seal puudub seniste kavade järgi koht regionaalsetele mitte-riiklikele sihtasutustele.

SA Lõuna-Eesti Turism tegevuste kooskõla linnade ja valdade arengukavadega ning maakondlike arengukavadega pigem suureneb, kuivõrd ka sihtasutuse töö lähtub stsenaariumi järgi kohalike omavalitsuse üksuste arenguvajadustest, mida arengukavad kajastavad. Teisest küljest ei näe enamusi kohalikke ja

maakondlike arengukavasid sellist organisatsiooni kui SA Lõuna-Eesti Turism oma tegevuse elluvijana ette.

Igal juhul muutub sihtasutuse tegevus juhuslikumaks ja killustub veelgi. Suureneb ka tegevuse sihtrühmade kattuvus – see kontsentreerub turismiobjekti valdajatele, kohalikule ettevõtjale ja turistile. Prevaleerib kohaliku mastaabi partnerlus ja töö, välistegevus muutub juhuslikumaks. Suureneb konkurents riigiasutuste tähelepanu ja ressurside üle. SA Lõuna-Eesti Turism konkurentsieelised vähenevad, konkurentsivajadus aga oluliselt suureneb.

Esindatud huvid

Huvid institutsionaalses mõttes selginevad ja lihtsustuvad. Huvide sisuline mitmekesisus ja hajuvus aga suureneb, kuna igal omavalitsusüksusel, mida Lõuna-Eestis on 93, on need vähemalt osaliselt erinevad.

Et sihtasutus on asutatud riigi poolt, siis tulenevalt seadustest, tähendab munitsipaalhuvidele keskendumine sisuliselt sihtasutuse likvideerimist ja uuesti asutamist omavalitsusüksuste liitude või üksuste endi poolt.

Rahastamine

Baasfinantseerimise peab selle stsenaariumi korral tagama maakondlikud omavalitsusliidud. Kasvab konkurents MAK, piirkondlike turismiarendusorganisatsioonidega. See tähendab, et oht on, et rahastamine muutub ebastabiilsemaks, ka siis kui omavalitsusliitude poolt baasfinantseerimine tagatakse. Võimalus on kaasata ka kohaliku omavalitsuse üksusi. Suurema tähtsuse omandab kohaliku omavalitsuse üksuste projektipõhine panus, silitada tuleb riigi osalus projektides.

Et omavalitsusüksuste kasu on sihtasutuse tegevuses ja ka projektides erinev, siis säilivad vaidlused, läbirääkimised õiglase rahastamise teemadel.

Töötajad

Töötajaskond võib piisavate mahtude puhul suureneda, seda ka tähtajatute lepingutega spetsialistide arvelt, kuid raskused töö mitmekesisusest tulenevalt professionaliseerumisel jäävad. Kuna töö on valdavalt projektipõhine, siis eksisteerib vajadus eelkõige projektijuhtide järele.

Tegevuse kasusaajad

Kasu on valdavalt seotud omavalitsusüksuste arenguülesannete täitmisega. Regionaalselt toimub kasu hajumine kuna regionaalse mõjuga projektid on ühed paljude seast.

Oikumeeniline stsenaarium

Stsenaarium ühendab endas riikliku- ja munitsipaalhuvide stsenaariumid. Sarnaselt inertse stsenaariumiga ei ole SA Lõuna-Eesti Turismi tegevus rangelt piiritletud huvide, ülesannete, sihtregiooni osas. Seda laiendatakse aga esiteks riiklike ülesannete arvelt ning teiseks omavalitsusüksuste ülesannete täitmise arvelt. SA Lõuna-Eesti Turismi missiooniks saab riiklike, kohalike ja erahuvide parim ühildamine regiooni tasandil ning selliste huvide arendamine.

Ülesanded ja tegevused

Tootearenduses toob stsenaarium peamise väljakutsena regionaalsete toodete loomise vajaduse kohaliku omavalitsuse üksuste ja erasektori toodete baasilt vastastikku huve ühildades. Üheks tingimuseks on seejuures sihtasutuse aktiivne osalus nende alamtodete väljakujundamisel, seda nii strateegilisel kui ka praktilisel tasandil professionaalse nõustamise jms raames. Loodusturismi ja etnokultuurilise turismi valdkondades kaasatakse organisatsioone ka väljast poolt Lõuna-Eestit.

Turunduses koondatakse sihtasutusse valdav osa regiooni turismialase välisturunduse ülesandeid. Kokkuleppel linna- ja vallavalitsuste jt organisatsioonidega vähendatakse konkurentsi turundustegevuses, lepitakse kokku ülesanded ja eesmärgid, mida sihtasutus peab saavutama. Sarnaselt tehakse ka koolituses, infosüsteemi korralduse ja uuringute puhul. Koostöö tulemusel kujundatakse kogu regiooni hõlmav teineteist täiendavate toodete ja brändide süsteem, mida toetavad vastav info ning teadmised.

SA Lõuna-Eesti Turism konkurentsieelised stsenaariumi realiseerumisel säilivad ja isegi tugevnevad kui saavutatakse mastaabi, huvide, regionaalsuse ja tegevuste integraalsus. Pigem võib tekkida küsimus maakondlike arendusorganisatsioonide vajalikkusest turismi valdkonnas.

Sihtrühmade kattuvuse puhul on väljakutseks, kas riik peab vajalikuks osade ülesannete delegeerimist regionaalselt rakendusasutusele ning kas regiooni teised arendusorganisatsioonid tunnistavad sihtasutuse kasvavat rolli.

Esindatud huvid

Huvide paljusus säilib, nagu ka oht, et huvid hajuvad ning neid ei suudeta sihtasutuse tegevuses koondada. Lahendust võiks pakkuda võimaluse loomine huvide väljendamiseks konkreetsete tegevusvaldkondade kaupa, selleks sektsioonide loomine turunduses, loodusturismis, jt valdkondades.

Stsenaariumi realiseerumise kriitiliseks teguriks on riigi poolne kooskõlaline seisukohavõtt regionaalsete sihtasutuste ülesannete osas ning vastavate vahendite tagamine riiklike huvide realiseerimiseks. Vaja on ka määrata, kes riigi huvisid sihtasutuse nõukogus ikkagi esindab - kas kuus maavalitsust või riikliku turismipoliitika kujundamisega tegelev organisatsioon. Kasulikuks võib osutada professionaalse huvi lisandumine nõukogu tasandil.

Ka riigi stsenaariumiga kooskõlas olevate huvide korral jääb oht, et sihtasutusel ei õnnestu riiklike ja kohalike huvisid ühendada selliselt, et tulemus oleks vähemalt teatud tööloikudes parem kui üleriigiliste riiklike või siis maakondlike ja kohalike organisatsioonide koostöö puhul.

Rahastamine

Lähtudes huvide mitmekesisusest on ka sihtasutuse rahastamine mitmekanaliline. Vähemalt organisatsiooni tugevdamise faasis peaks riiklike ülesannete täitmiseks määratu moodustama sellest suurima ja stabiilseima osa. KOV ja erasektori puhul luuakse võimalus rahastamise suunamiseks sihtasutusse neid huvitavate tegevusvaldkondade kaupa – näiteks kas osaledes toodete regionaalses ühisturunduses või hoopis loodusturismi arendamisel. Kolmandaks rahastuse allikaks on linnade ja valdade ning erasektori eraldised projektide elluviimiseks, seda nii riigipoolse kaasfinantseerimisega kui ka ilma.

Töötajad

Stsenaarium peaks võimaldama kujundada välja tugeva ja professionaalse meeskonna, mille koosseisus oleks turundusspetsialist, koolitusspetsialist, loodusturismi spetsialist,

pärandkultuuri spetsialist. Professionaalne meeskond toetab sihtasutuse regionaalse kompetentsikeskuse rolli. Osaliselt oleks otstarbekas arendada seda riigi kesktasandi organisatsiooni arvelt, sealse inimressursi vahenditest. Tulemuseks oleks, et sihtasutus oleks konkurentsilt parim turismi valdkonna tööandja Lõuna-Eestis.

Tegevuse kasusaajad

Kasu seisneb riiklike ja kohalike ülesannete täitmise, ettevõtete majandustulemuste parendamise, elanikele puhkemajanduse infrastruktuuride ja teenuste mitmekesisuse ning kvaliteedi paremas saavutamises. Kohalike omavalitsuse üksuste ja elanike puhul jääb põhiliseks kasusaajaks regiooniks Lõuna-Eesti, ettevõtete puhul on mõeldav laiem kasu.

Likvideerimise stsenaarium

SA Lõuna-Eesti Turismi tegevus lõpetatakse või siis muudetakse sihtasutuse tulemuslik tegevus võimatuks. Vastavalt seadusele on likvideerimine lubatud kui eesmärgid on saavutatud, on olemas kõigi nõukogu liikmete nõusolek ja Vabariigi Valitsuse otsus. Samuti tuleb sihtasutus likvideerida kui tegevuseks ei ole piisavalt varasid, vahendeid.

Ülesanded ja tegevused

Et sihtasutuse põhikirjas seatud eesmärgid ei ole saavutatud ja ülesanded täidetud, siis tuleks sihtasutuse likvideerimisel sihtasutuse ülesanded anda mingile teisele organisatsioonile.

Sellise arengu tulemusena tõenäoliselt konkurents regioonis turismiarendusorganisatsioonide vahel väheneb, kuid ühes sellega kaoks ka subjekt Lõuna-Eesti mastaabiga turismiarendustegevuseks. Seega muutub komplitseerituks Lõuna-Eesti kui regionaalse turismitoote arendamine ja turundamine. Riigi turismiarendussüsteemist kaovad SA Lõuna-Eesti Turism konkurentsieelised ja koostöövõimalused, mida ta pakub. Stsenaariumi käivitumisel kaob KOV-üksustel, omavalitsustel liitudel, maavalitsustel üks koostööpartner. Raskusi võib tekkida Lõuna-Eesti turismi arengukava rakendamise või tõstatub küsimus selle mõttekuses.

Esindatud huvid

Likvideerimine on võimalik ka huvide puudumisel. Riikliku turismi arengstrateegia põhjal on riigil regionaalse tasandi huvi olemas, kuigi see jääb alla riiklikule ja kohalikule tasandile osutatud tähelepanule. Hetkeseisuga ei ole Vabariigi Valitsuse otsus sihtasutuse likvideerimiseks siiski tõenäoline. Maavalitsuste ja omavalitsusliitude huvi mobiliseerimisega on sihtasutusel teatud probleeme, eriti seoses baasfinantseerimisega, kuid kindlasti ei ole see piisav ja piisavalt konsensuslik stsenaariumi käivitamiseks.

Juhul kui sihtasutus ikkagi likvideeritakse, kaoks regionaalne Lõuna-Eesti huvi turismis, mis ei ole piirkonna turismi arengule kõige tõenäolisemalt kasulik. Küll aga paraneb teiste turismiarenduse sihtasutuste konkurentsituatsioon omavalitsusüksuste ja -liitude, maavalitsuste ja erasektori huvide mobiliseerimisel.

Rahastamine

Viimastel aastatel on sihtasutus olnud kõige suurema eelarvega turismiarendusorganisatsioon regioonis ning vahendite puudus ei ole seni tegutsemist takistanud. Küll on sihtasutuse arengu seisukohalt probleemiks see, et omavalitsuste liidud ja maavalitsused ei soovi suurendada liikmemaksu, mis on püsinud samal tasemel juba mitmeid aastaid.

Põhiline eksistentsiaalne oht sihtasutusele seisneb baasfinantseerimise vähenemises või lõppemises, kuna see loob aluse, mis võimaldab projektide kaudu partnereid kaasata ning riigi raha arendustegevuseks kaasata. Tõenäolisim negatiivne areng on seotud riigi poolt baasfinantseerimise jätkamise sidumisel eeltingimusega, et kõik omavalitsusliidud peavad eelnevalt andma oma osaluse. Sel juhul jääb kogu tegevus sõltuma ühest negatiivsest otsusest. Kaheldavaks muutub sihtasutuse tegevuse pikaajalisem planeerimine, kahaneb sihtasutuse usaldusväärsus regionaalse partnerina.

Sihtasutuse likvideerimine võib tähendada nii seda, et avalik turismiarenduse raha regioonis jagatakse ümber, kui ka seda, et see kokkuvõttes Lõuna-Eestis väheneb.

Töötajad

Sihtasutuse likvideerimisel kaob üks võimalus turismialaseks hõiveks regioonis. Kuna sihtasutuse töötajate arv on minimaalne,

siis kardinaalseid tulemusi turismi valdkonna töötajate regionaalsel nõudluse-pakkumise turul stsenaarium siiski kaasa ei too.

Esindatud huvid ja tegevuse kasusaajad

Kuivõrd hetkel on riigi ning regiooni omavalitsusüksuste ja –liitude huvid erinevate turismiarengu ja üldarengu organisatsioonide vahel hajutatud, siis ei tähenda stsenaariumi realiseerumine, et riigi ja omavalitsusüksuste turismiarenduslikud ülesanded jääksid täitmata. Ilma jäädakse Lõuna-Eesti mastaapi huvide esindajast, mis võib raskendada teatud ülesannete täitmist, eelkõige riigi puhul. Kaasneva kasu kadumise kompenseerivad osaliselt teised Lõuna-Eestis tegutsevad arendusorganisatsioonid, kuid seda tingimusel, et nad suudavad senisest oluliselt tõhusamalt koostööd teha.

6. SA Lõuna-Eesti Turism institutsionaalne koostöömudel

Stsenaariumite analüüsil toodi iga stsenaariumi puhul esile rida toetavaid ja takistavad tegureid, arengutega kaasnevaid võimalusi ja ohte. Ükski neist ei ole iseenesest juhtuv ning eelnevalt tuleb täita rida tingimusi. Samas on selge, et hinnatud stsenaariumite realiseerimise mõju Lõuna-Eesti turismi arengule ei ole kaugeltki samaväärne. Koostöömudeli aluseks oleva stsenaariumi valikul ei ole peamiseks lähtekohaks niisiis mitte stsenaariumi realiseerimise lihtsus, vaid eeldatav kasu, mida riigi ja regiooni turismisektor võib saavutada. Küll sisaldab mudel neid tingimusi ja neid võimalikke tulemusi, mis selle stsenaariumi elluviimisel tõenäolised on.

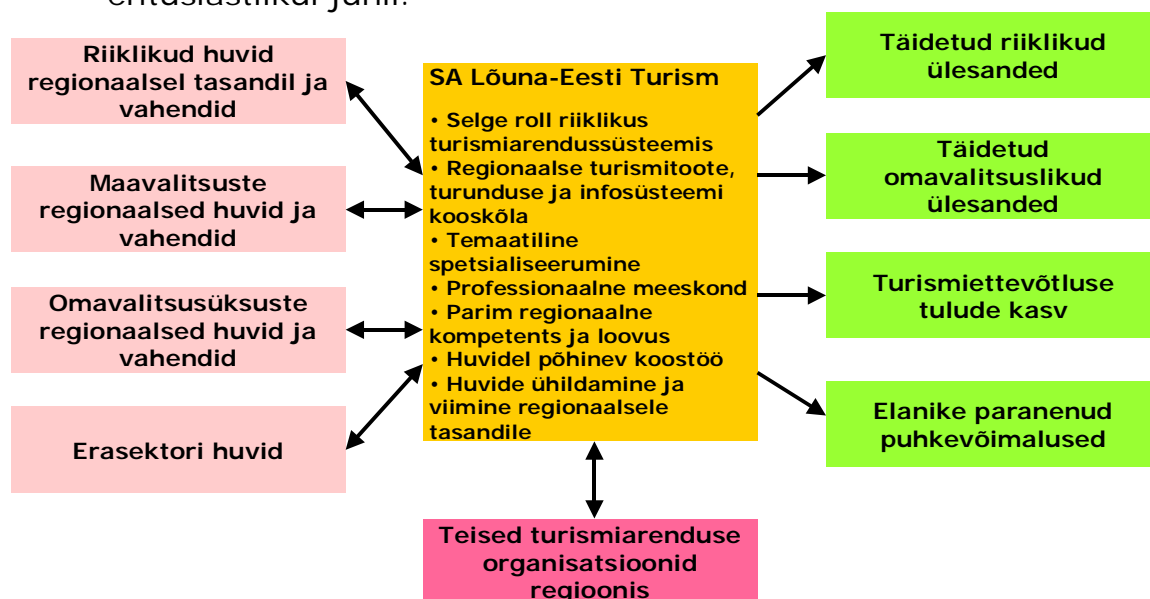
Selleks, et pakkuda maksimaalset kasu Lõuna-Eesti turismi- ja puhkemajanduse sektori arengule peab SA Lõuna-Eesti Turism tegevus olema suunatud nii riiklike turismialaste ülesannete täitmisele, omavalitsuslike arendusülesannete lahendamisele, samuti panustama regiooni turismiettevõtluse kasvule ning parandama kohalike elanike puhke- ja külustusvõimalusi.

Nende ülesannete edukas täitmine eeldab, et SA Lõuna-Eesti Turism suudab oma tegevuses ühendada riiklikud, omavalitsuslikud ja erasektori huvid, mille üheks oluliseks osaks on Lõuna-Eesti regionaalsete huvide esindamine riiklike, kohalike ja erahuvide väljakujundamisel ja –töötamisel (nt. koostöömudelite välja- ja töötamisel, arengu kavandamisel, projektiideede genereerimisel).

SA Lõuna-Eesti Turism peab organisatsiooni ja partnerluse arengus saavutama vähemalt järgmist:

- Kahetasandiline riiklik turismiarendussüsteem, kus regionaalsetel sihtasutustel on selged lepingutega sätestatud riiklikud ülesanded (sh vastutus teatud turismivaldkonna edendamise üle kogu riigis – Lõuna-Eesti puhul võiks selleks olla loodusturism ja etnokultuuriline turism, regiooni kui terviku turundus, regionaalsed rahvusvahelised suurprojektid) ning vastav baasrahastus.
- Koostöös EAS Turismiinfokeskuse ja teiste regionaalsete turismi sihtasutustega töötatakse välja regionaalsete turismitoodete arendamise ja turundamise kontseptsioon, milles näidatakse, mil moel Eesti kui turismitoodete ja bränd ning regionaalsed tooted/brändid toetavad teineteist, samuti vastavate organisatsioonide kompetents turundustegevuses. Ühtlasi luuakse organisatoorsed eeldused toote, turundustegevuse ja turismiinfo edendamiseks ühtselt ja sidusalt regionaalsel tasandil.

- Kujundama välja regionaalse ja valdkondliku kompetentsikeskuse, mis tugineb professionaalsele stabiilselt arenevale meeskonnale ning on võimeline abistama teisi regiooni arendusorganisatsioone ning linna- ja vallavalitsusi turismi arendamise erinevates valdkondades. Selle tarvis viia põhikohaga töötajate arv vähemalt kahe inimeseni, soovitatavalt kolm töötajat.
- Saavutama regionaalse kokkuleppe linna- ja vallavalitsuste, maavalitsuste ning omavalitsuste liitudega teatud kohalike turismiarendusülesannete nagu välisturundus (sh kaugturud), mainekujundus, regionaalne strateegiline arendamine, spetsialiseeritum koolitus, regionaalne toote- ja brändiarendus osaliseks delegeerimiseks SA'le Lõuna-Eesti Turism.
- Kujundama sihtasutuse finantseerimismudeli, mis on kooskõlas riigi, omavalitsusüksuste ja omavalitsuste liitude ning erahuvide varieeruvusega erinevate turismiarenduse valdkondade osas. Riigi sihtfinantseerimise kõrval on oluline tagada maavalitsuste (vähemalt kuni Eesti haldusterritoriaalse korralduse selge määratlemiseni), kohalike omavalitsuste liitude, omavalitsuste ja turismiettevõtjate osalemine SA Lõuna-Eesti Turism rahastamisel. Oluline on, et rahastamismudel võimaldaks suurendada SA Lõuna-Eesti Turism põhikohaga töötajate arvu soovitatavalt kolmeni, et tagada kompetentsi areng ja organisatsiooni jätkusuutlikkus. SA Lõuna-Eesti Turism on Eesti turismimaastikul saavutanud usaldusväärse ja võimeka tegija maine, sh rahvusvahelisel tasandil, ja edasiminekuga on vaja suurendada organisatsiooni võimekust, mis ei saa põhineda üksnes entusiastlikul juhil.

Joonis 1. Lõuna-Eesti turismi institutsionaalne koostöömudel

7. Kasutatud arengudokumendid, arutelud ja intervjuud

1. Arengustrateegia Valgamaa 2013
2. Elukeskkonna arendamise rakenduskava
3. Haanja valla turismi arengukava aastani 2014
4. Inimressursi arendamise rakenduskava
5. Jõgevamaa visioon 2010
6. Lõuna-Eesti arengukava
7. Lõuna-Eesti turismi arengustrateegia aastani 2010
8. Maaturismi arengukava 2004-2007
9. Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava
10. Põlva maakonna arengukava 2006-2010
11. Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus
12. Riiklik turismistrateegia
13. SA Lõuna-Eesti Turism arutelu kokkuvõte. Pühajärvel, 19.11.2003.
14. SA Lõuna-Eesti Turism ümarlaud. Kokkuvõte. Tartus, 06.04.2005.
15. SA Lõuna-Eesti Turism ümarlaud. Kokkuvõte. Tartus, 26.10.1999.
16. SA Lõuna-Eesti Turism majandusaasta aruanded
17. Sihtasutuste seadus
18. Struktuurivahendite strateegia 2007-2013
19. Tartu 2030 arengustrateegia
20. Tartu linna turismi arengukava 2008-2013 (eelnoõ)
21. Turismiinfosüsteemi strateegia 2007-2010
22. Turismiseadus
23. Viljandi linna arengukava 2005-2010
24. Võru linna arengukava aastani 2027
25. Võru linna turismi arengukava aastani 2016
26. Võrumaa turismiarengustrateegia 2007-2015
27. Väärt elu haritud maal. Tartu maakonna arengustrateegia 2014. aastani
28. www.visitestonia.ee
29. www.eas.ee

Arutelud, intervjuud

Töö koostamise käigus viidi läbi intervjuud:

1. Esta Tamm - Tartu Maavalitsus, maavanem
2. Gea Järvela - SA Vapramäe-Vellavere-Vitipalu, juhataja
3. Kaja Allilender - SA Tartumaa Turism, juhataja
4. Kalev Härk, Valga Maavalitsus, maavanema kt
5. Karin Jaanson, Tartu Linnavalitsus, abilinnapea

6. Marika Kool, SA Lõuna-Eesti Turism, juhataja
7. Martti Kalvik, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, peaspetsialist
8. Piret Arusaar, Tartu Ärinõuandla, juhataja
9. Rando Kängsepp, SA Valgamaa Arenguagentuur, arenduskonsultant
10. Taivo Tali, Tartu Maavalitsus, arengu- ja planeerimisosakonna juhataja
11. Tarmo Mutso, EAS, Turismiarenduskeskus, direktor
12. Ülari Alamets, EAS, juhatuse liige

Töö seisukohti tutvustati Lõuna-Eesti turismifoorumil 10. detsembril 2007.